

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद
पाठः (वाक्य सहित)

द्वितीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः

Notes:

- Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
- Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in.

Contents

2 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायं पद पाठे

द्वितीयं काण्डं..... 3

2.3 द्वितीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – इष्टिविधानं..... 3

पद पाठे (वाक्य सहित) – द्वितीयकाण्डे – तृतीयः प्रश्नः

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिःओं

2 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायं पद पाठे द्वितीयं काण्डं

2.3 द्वितीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – इष्टिविधानं

2.3.1.1

आ॒दि॒त्ये॒भ्यो॒ भुव॑द्वद्-भ्यश्च॒रुं॒ निर्व॑पेद्-भू॒ति॒काम॑ आ॒दि॒त्या वा ए॒तं
भू॒त्यै॒ प्र॒ति॒ नुद॑न्ते योऽ॒लं॒ भू॒त्यै॒ सन् भू॒तिं॒ न प्रा॒प्नो॑त्यादि॒त्याने॒व
भुव॑द्वतः स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒नोप॑ धावति त ए॒वैनं॑ भू॒तिं॒ गम॑यन्ति भव॒त्ये॒वा
ऽ॒दि॒त्ये॒भ्यो॒ धार॑यद्वद्-भ्यश्च॒रुं॒ निर्व॑पेदप॒रुद्धो॑ वाऽप॒रु॒ध्यमा॑नो
वाऽ॒दि॒त्या वा अ॒परो॑द्धार आ॒दि॒त्या अ॒वग॑मयि॒तार॑ आ॒दि॒त्याने॒व
धा॒र॒य॒द्वतः॑ – [] 1

2.3.1.1 - Padam

आ॒दि॒त्ये॒भ्यः॑ । भुव॑द्वद्भ्य इति भुव॑द्वत् – भ्यः । च॒रुम् । नि॒रि॒ति ।
व॒पेत् । भू॒ति॒काम॑ इति भू॒ति – का॒मः । आ॒दि॒त्याः । वै । ए॒तम् ।

पद पाठे (वाक्य सहित) – द्वितीयकाण्डे – तृतीयः प्रश्नः

भू॒त्यै॑ । प्र॒तीति॑ । नु॒दन्ते॑ । यः । अ॒लम् । भू॒त्यै॑ । सन् । भू॒तिम् । न ।
प्रा॒प्नोतीति॑ प्र – आ॒प्नोति॑ । आ॒दि॒त्यान् । ए॒व । भुव॑द्वत् इति
भुव॑त् – व॒तः । स्वे॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नेति॑ भा॒ग – धे॒ये॒न । उ॒पोति॑ ।
धा॒वति॑ । ते । ए॒व । ए॒नम् । भू॒तिम् । ग॒म॒यन्ति॑ । भ॒वति॑ । ए॒व ।
आ॒दि॒त्ये॒भ्यः । धा॒र॒य॒द्वद्भ्य॑ इति धा॒र॒य॒द्वत् – भ्यः । च॒रुम् । नि॒रिति॑ ।
व॒पोत् । अ॒प॒रु॒द्ध इत्य॑प – रु॒द्धः । वा । अ॒प॒रु॒ध्य॒मा॒न
इत्य॑प – रु॒ध्य॒मा॒नः । वा । आ॒दि॒त्याः । वै । अ॒प॒रो॒द्धार
इत्य॑प – रो॒द्धारः । आ॒दि॒त्याः । अ॒व॒ग॒म॒यि॒तार॑ इत्य॒व – ग॒म॒यि॒तारः॑ ।
आ॒दि॒त्यान् । ए॒व । धा॒र॒य॒द्वत् इति धा॒र॒य॒त् – व॒तः । 1 (50)

2.3.1.2

स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒नोप॑ धा॒वति॑ त ए॒वैनं॑ वि॒शि दा॑ध्रत्यनप॒रु॒ध्यो भ॑वत्यदि॒तेऽनु॑
म॒न्यस्वे॒त्य॒प॒रु॒ध्य॒मा॒नोऽस्य॑ प॒द॒मा द॑दीतेयं वा अ॒दि॒ति॒रि॒य॒मे॒वास्मै॑
रा॒ज्य॒म॒नु म॒न्यते॑ स॒त्याऽऽशी॑रित्याह स॒त्यामे॒वाऽऽशि॑षं कुरु॒त इ॒ह म॒न
इत्या॑ह प्र॒जा ए॒वास्मै॑ स॒म॒न॒सः क॑रोत्यु॒प प्रे॑त मरु॒तः – [] 2

2.3.1.2 - Padam

स्वे॑न । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॑ भा॒ग – धे॒ये॒न । उ॒पे॒ति॑ । धा॒व॒ति॑ । ते॒ । ए॒व ।
ए॒न॒म् । वि॒शि॒ । दा॒ध॒ति॑ । अ॒न॒प॒रु॒ध्य॑ इ॒त्य॒न॒प – रु॒ध्यः॑ । भ॒व॒ति॑ ।
अ॒दि॒ते॑ । अ॒न्वि॒ति॑ । म॒न्य॒स्व॒ । इ॒ति॑ । अ॒प॒रु॒ध्य॒मा॒न॒
इ॒त्य॒प – रु॒ध्य॒मा॒नः॑ । अ॒स्य॒ । प॒द॒म् । ए॒ति॑ । द॒दी॒त॑ । इ॒य॒म् । वै ।
अ॒दि॒तिः॑ । इ॒य॒म् । ए॒व । अ॒स्मै॒ । रा॒ज्य॒म् । अ॒न्वि॒ति॑ । म॒न्य॒ते॒ ।
स॒त्या॒ । आ॒शी॒रि॒त्या॑ – शीः॑ । इ॒ति॑ । आ॒ह॒ । स॒त्या॒म् । ए॒व ।
आ॒शि॒ष॒मि॒त्या॑ – शि॒ष॒म् । कु॒रु॒ते॑ । इ॒ह॒ । म॒नः॑ । इ॒ति॑ । आ॒ह॒ ।
प्र॒जा इ॒ति॑ प्र – जाः॑ । ए॒व । अ॒स्मै॒ । स॒म॒न॒स॒ इ॒ति॑ स – म॒न॒सः॑ ।
क॒रो॒ति॑ । उ॒प॒ । प्रे॒ति॑ । इ॒त॒ । म॒रु॒तः॑ । 2 (50)

2.3.1.3

सु॒दा॒न॒व॒ ए॒ना॒ वि॒श्व॑प॒ति॒ना॒ऽभ्य॑मु॒ꣳ राजा॑न॒मि॒त्या॒ह॒ मा॒रु॒ती॒ वै वि॒ड् ज्ये॑ष्ठो
वि॒श्व॑प॒ति॒र्वि॒शै॒वै॒न॒ꣳ रा॒ष्ट्रे॒ण॒ स॒म॒र्ध॑यति॒ यः प॒र॒स्ता॑द् ग्रा॒म्य॒वा॒दी॒ स्या॑त्
त॒स्य॑ गृ॒हा॒द्-ब्री॒ही॒ना॒ ह॒रे॒च्छु॒क्ला॑ꣳश्च कृ॒ष्णाꣳश्च॒ वि॒ चि॒नु॒या॒द्ये॑

शु॒क्लाः॑ स्यु॒स्त॒मादि॒त्यं॑ च॒रुं॑ निर्व॒पेदादि॒त्या॑ वै दे॒वत॒या॑ वि॒ड्विश॑मे॒वाव॑
गच्छ॑ – [] 3

2.3.1.3 - Padam

सु॒दान॒व इति॑ सु – दान॒वः॑ । ए॒ना । वि॒श॒पति॑ना । अ॒भीति॑ । अ॒मुम् ।
रा॒जा॒नम् । इति॑ । आ॒ह । मा॒रु॒ती । वै । विट् । ज्येष्ठः॑ । वि॒श॒पतिः॑ ।
वि॒शा । ए॒व । ए॒नम् । रा॒ष्ट्रेण॑ । स॒मिति॑ । अ॒र्धय॑ति । यः । प॒रस्ता॑त् ।
ग्रा॒म्यवा॑दीति॑ ग्रा॒म्य – वा॒दी । स्यात् । तस्य॑ । गृ॒हात् । व्री॒हीन् ।
एति॑ । ह॒रेत् । शु॒क्लान् । च । कृ॒ष्णान् । च । वी॒ति । चि॒नुया॑त् ।
ये । शु॒क्लाः॑ । स्युः॑ । तम् । आ॒दि॒त्यम् । च॒रुम् । नि॒रीति॑ । व॒पेत् ।
आ॒दि॒त्या । वै । दे॒वत॒या । विट् । वि॒शम् । ए॒व । अ॒वेति॑ ।

गच्छति॑ । 3 (50)

2.3.1.4

–त्य॑व॒गताऽस्य॑ वि॒डन॑व॒गतं॑ रा॒ष्ट्रमि॒त्याहु॑र्ये कृ॒ष्णाः॑ स्यु॒स्तं वा॑रु॒णं
च॒रुं निर्व॑पे॒द्वारु॑णं वै रा॒ष्ट्रमु॒भे ए॒व वि॒शं च॑ रा॒ष्ट्रं चा॒व गच्छ॑ति॒ यदि॑
ना॒वगच्छे॑दि॒म–म॒हमा॑दि॒त्येभ्यो॑ भा॒गं निर्व॑पा॒म्या ऽमु॑ष्मा॒दमु॑ष्यै

वि॒शोऽव॑गन्तो॒रिति॑ निर्व॒पेदा॑दित्या ए॒वैनं॑ भा॒गधे॑यं प्रे॒प्सन्तो॑

वि॒शम॑व – [] 4

2.3.1.4 - Padam

अव॑गते॒त्यव॑ – ग॒ता । अ॒स्य । विट् । अ॒न॒व॒ग॒त॒मि॒त्य॒न॒व॑ – ग॒तम् ।

रा॒ष्ट्रम् । इति॑ । आ॒हुः । ये । कृ॒ष्णाः । स्युः । तम् । वा॒रु॒णम् ।

च॒रुम् । नि॒रिति॑ । व॒पेत् । वा॒रु॒णम् । वै । रा॒ष्ट्रम् । उ॒भे इति॑ । ए॒व ।

वि॒शम् । च । रा॒ष्ट्रम् । च । अ॒वेति॑ । ग॒च्छति॑ । यदि॑ । न ।

अ॒व॒ग॒च्छे॒दित्य॑व-ग॒च्छेत् । इ॒मम् । अ॒हम् । आ॒दि॒त्ये॒भ्यः । भा॒गम् ।

नि॒रिति॑ । व॒पा॒मि । एति॑ । अ॒मुष्मा॑त् । अ॒मुष्यै॑ । वि॒शः ।

अ॒व॒ग॒न्तो॒रित्य॑व-ग॒न्तोः । इति॑ । नि॒रिति॑ । व॒पेत् । आ॒दि॒त्याः । ए॒व ।

ए॒नम् । भा॒ग॒धे॒यमि॑ति भा॒ग – धे॒यम् । प्रे॒प्सन्त॑ इति॑ प्र-ई॒प्सन्तः॑ ।

वि॒शम् । अ॒वेति॑ । 4 (50)

2.3.1.5

ग॒म॒य॒न्ति॑ यदि॑ ना॒व॒ग॒च्छे॒दाश्च॑त्थान् म॒यू॒खान्त् स॒प्त म॑ध्य॒मेषा॑यामु॒प

ह॒न्यादि॑द॒म॒ह-मा॑दि॒त्यान् ब॑ध्ना॒म्या ऽमु॑ष्मा॒दमु॑ष्यै वि॒शोऽव॑गन्तो॒रित्या॑दि॒त्या

ए॒वैनं॑ ब॒द्धवी॒रा वि॒शम॑व गमयन्ति यदि नावगच्छेदे॒तमे॒वाऽऽदि॒त्यं च॒रुं
निर्व॑पेदि॒ध्मेऽपि॑ म॒यूखान्॑ सं नह्ये॒दनप॑रु॒ध्यमे॒वाव ग॑च्छत्या-श्च॒त्था
भव॑न्तिम॒रुतां॑ वा ए॒त () -दो॒जो यद॑श्च॒त्थ ओज॑सै॒व वि॒शम॑व
गच्छ॑ति स॒प्त भव॑न्ति स॒प्त ग॒णा वै म॒रुतो॑ ग॒णश॑ ए॒व वि॒शम॑व
गच्छ॑ति । 5

2.3.1.5 - Padam

गम॑यन्ति । यदि । न । अ॒वग॑च्छेदि॒त्यव॑ - गच्छे॑त् । आश्च॑त्थान् ।
म॒यूखान्॑ । स॒प्त । म॒ध्यमे॑षायामि॒ति म॒ध्यम॑ - ई॒षायाम्॑ । उपे॑ति ।
ह॒न्यात् । इ॒दम् । अ॒हम् । आ॒दि॒त्यान् । ब॒ध्नामि॑ । ए॒ति । अ॒मुष्मा॑त् ।
अ॒मुष्यै॑ । वि॒शः । अ॒वग॑न्तो॒रित्य॑व-ग॒न्तोः॑ । इ॒ति । आ॒दि॒त्याः । ए॒व ।
ए॒नम् । ब॒द्धवी॒रा इति॑ ब॒द्ध -वी॒राः । वि॒शम् । अ॒वेति॑ । गम॑यन्ति ।
यदि । न । अ॒वग॑च्छेदि॒त्यव॑ - गच्छे॑त् । ए॒तम् । ए॒व । आ॒दि॒त्यम् ।
च॒रुम् । नि॒रिति॑ । व॒पेत् । इ॒ध्मे । अ॒पीति॑ । म॒यूखान्॑ । स॒मिति॑ ।
नह्ये॑त् । अ॒नप॑रु॒ध्यमि॒त्यनप॑ - रु॒ध्यम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । ग॒च्छति॑ ।

आश्वत्थाः । भवन्ति । मरुताम् । वै । एतत् () । ओजः । यत् ।
 अश्वत्थः । ओजसा । एव । विशम् । अवेति । गच्छति । सप्त ।
 भवन्ति । सप्तगणा इति सप्त – गणाः । वै । मरुतः ।
 गणश – इति गण – शः । एव । विशम् । अवेति ।
 गच्छति । 5 (68) (धारयद्वतो – मरुतो – गच्छति – विशमवै –
 त – दष्टादश च) (A1)

2.3.2.1

देवा वै मृत्योरबिभयुस्ते प्रजापतिमुपाधावन् तेभ्य एतां प्राजापत्यां
 शतकृष्णलां निरवपत् तयैवैष्वमृतमदधाद्यो मृत्योर्बिभीयात् तस्मा
 एतां प्राजापत्यां शतकृष्णलां निर्वपेत् प्रजापतिमेव स्वेन
 भागधेयेनोप धावति स एवास्मिन्नायुर्दधाति सर्वमायुरेति शतकृष्णला
 भवति शतायुः पुरुषः शतेन्द्रिय आयुष्येवेन्द्रिये – [] 6

2.3.2.1 - Padam

देवाः । वै । मृत्योः । अबिभयुः । ते । प्रजापतिमिति प्रजा-पतिम् ।
 उपेति । अधावन् । तेभ्यः । एताम् ।

प्राजापत्यामिति प्राजा – पत्याम् । शतकृष्णालामिति
शत-कृष्णालाम् । निरिति । अवपत् । तया । एव । एषु । अमृतम् ।
अदधात् । यः । मृत्योः । बिभीयात् । तस्मै । एताम् ।
प्राजापत्यामिति प्राजा – पत्याम् । शतकृष्णालामिति
शत – कृष्णालाम् । निरिति । वपेत् । प्रजापतिमिति प्रजा-पतिम् ।
एव । स्वेन । भागधेयेनेति भाग – धेयेन । उपेति । धावति । सः ।
एव । अस्मिन् । आयुः । दधाति । सर्वम् । आयुः । एति ।
शतकृष्णलेति शत – कृष्णाला । भवति । शतायुरिति शत-आयुः ।
पुरुषः । शतेन्द्रिय इति शत – इन्द्रियः । आयुषि । एव ।

इन्द्रिये । 6 (50)

2.3.2.2

प्रति तिष्ठति घृते भवत्यायुर्वै घृतममृतं हिरण्यमायुश्चैवास्मा
अमृतं च समीची दधाति चत्वारि चत्वारि कृष्णालान्यव द्यति
चतुरवत् तस्याऽऽप्त्या एकधा ब्रह्मण उप हरत्येकधैव यजमान

आयु॑र्दधा॒त्य- सा॒वादि॒त्यो न व्य॑रो॒चत॒ तस्मै॑ दे॒वाः प्रा॑यश्चि॒त्तिमै॑च्छन्
तस्मा॑ ए॒तꣳ सौ॒र्यं च॒रुं नि॑रव॒पन् ते॒नैवास्मिन् - [] 7

2.3.2.2 - Padam

प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठति॑ । घृ॒ते । भव॑ति । आयुः॑ । वै । घृ॒तम् । अ॒मृत॑म् ।
हि॒रण्य॑म् । आयुः॑ । च । ए॒व । अ॒स्मै । अ॒मृत॑म् । च ।
समी॑ची इति॑ । दधा॑ति । च॒त्वारि॑च॒त्वा॒रीति॑ च॒त्वारि॑ - च॒त्वारि॑ ।
कृ॒ष्णला॑नि । अ॒वेति॑ । द्यति॑ । च॒तुर॑व॒त्तस्ये॑ति चतुः॑ - अ॒वत्त॑स्य ।
आप्त्यै॑ । ए॒कधे॑त्यै॒क - धा । ब्र॒ह्मणे॑ । उ॒पेति॑ । हर॑ति ।
ए॒कधे॑त्यै॒क - धा । ए॒व । यज॑माने । आयुः॑ । दधा॑ति । असौ॑ ।
आ॒दि॒त्यः । न । वी॑ति । अ॒रो॒चत॒ तस्मै॑ । दे॒वाः । प्रा॑यश्चि॒त्तिम् ।
ऐ॒च्छन् । तस्मै॑ । ए॒तम् । सौ॒र्यम् । च॒रुम् । नि॑रिति॑ ।
अ॒वप॑न् । ते॒न । ए॒व । अ॒स्मिन् । 7 (50)

2.3.2.3

रुच॑मदधु॒र्यो ब्र॑ह्मव॒र्चस॑का॒मः स्या॑त् तस्मा॑ ए॒तꣳ सौ॒र्यं च॒रुं
निर्व॑पेदमु॒मेवाऽऽदि॒त्यꣳ स्वे॑न भा॒गधे॑ये॒नोप॑ धाव॒ति स ए॒वास्मिन्

ब्रह्मवर्चसं दधाति ब्रह्मवर्चस्येव भवत्युभयतो रुक्मौ भवत उभयत
एवास्मिन् रुचं दधाति प्रयाजे प्रयाजे कृष्णलं जुहोति दिग्भ्य
एवास्मै ब्रह्मवर्चसमव रुन्ध आग्नेयमष्टाकपालं निर्वपेथ् सावित्रं
द्वादशकपालं भूम्यै – [] 8

2.3.2.3 - Padam

रुचम् । अदधुः । यः । ब्रह्मवर्चसकाम इति ब्रह्मवर्चस – कामः ।
स्यात् । तस्मै । एतम् । सौर्यम् । चरुम् । निरिति । वपेत् । अमुम् ।
एव । आदित्यम् । स्वेन । भागधेयेनेति भाग – धेयेन । उपेति ।
धावति । सः । एव । अस्मिन् । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म – वर्चसम् ।
दधाति । ब्रह्मवर्चसीति ब्रह्म – वर्चसी । एव । भवति । उभयतः ।
रुक्मौ । भवतः । उभयतः । एव । अस्मिन् । रुचम् । दधाति ।
प्रयाजेप्रयाज इति प्रयाजे – प्रयाजे । कृष्णलम् । जुहोति ।
दिग्भ्य इति दिक् – भ्यः । एव । अस्मै ।
ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म – वर्चसम् । अवेति । रुन्धे । आग्नेयम् ।

अ॒ष्टा॒क॒पा॒ल॒मि॒त्य॒ष्टा – क॒पा॒ल॒म् । नि॒रि॒ति॒ । व॒पे॒त् । सा॒वि॒त्र॒म् ।

द्वा॒द॒श॒क॒पा॒ल॒मि॒ति॒ द्वा॒द॒श – क॒पा॒ल॒म् । भू॒म्यै॑ ॥ 8 (50)

2.3.2.4

च॒रुं॑ यः॒ का॒म॒ये॒त॒ हि॒र॒ण्यं॑ वि॒न्दे॒य॒ हि॒र॒ण्यं॑ म॒ोष॑ न॒मे॒दि॒ति॒ य॒दा॒ग्ने॒यो॑
भ॒व॒त्या॒ग्ने॒यं॑ वै॒ हि॒र॒ण्यं॑ य॒स्यै॒व हि॒र॒ण्यं॑ ते॒नै॒वै॒न॒द् वि॒न्द॒ते सा॒वि॒त्रो॑
भ॒व॒ति॒ स॒वि॒तृ॒प्र॒सू॒त ए॒वै॒न॒द्-वि॒न्द॒ते भू॒म्यै॑ च॒रु॒र्भ॒व॒त्य॒स्यामे॒वै॒न॒द्-
वि॒न्द॒त॒ उपै॒न॒॒ हि॒र॒ण्यं॑ न॒म॒ति॒ वि॒ वा ए॒ष इ॒न्द्रि॒ये॒ण वी॒र्ये॑ण॒र्ध॒य॒ते यो॑
हि॒र॒ण्यं॑ वि॒न्द॒त ए॒ता – [] 9

2.3.2.4 - Padam

च॒रु॒म् । यः॒ । का॒म॒ये॒त॒ । हि॒र॒ण्य॒म् । वि॒न्दे॒य॒ । हि॒र॒ण्य॒म् । मा॒ ।
उ॒पे॒ति॒ । न॒मे॒त् । इ॒ति॒ । य॒त् । आ॒ग्ने॒यः॒ । भ॒व॒ति॒ । आ॒ग्ने॒य॒म् । वै॒ ।
हि॒र॒ण्य॒म् । य॒स्य॒ । ए॒व॒ । हि॒र॒ण्य॒म् । ते॒न॒ । ए॒व॒ । ए॒न॒त् । वि॒न्द॒ते॒ ।
सा॒वि॒त्रः॒ । भ॒व॒ति॒ । स॒वि॒तृ॒प्र॒सू॒त इ॒ति॒ स॒वि॒तृ॒-प्र॒सू॒तः॒ । ए॒व॒ । ए॒न॒त् ।
वि॒न्द॒ते॒ । भू॒म्यै॑ । च॒रुः॒ । भ॒व॒ति॒ । अ॒स्याम् । ए॒व॒ । ए॒न॒त् । वि॒न्द॒ते॒ ।

उ॒पेति॑ । ए॒नम् । हि॒रण्यम् । न॒म॒ति॒ । वी॒ति॒ । वै । ए॒षः । इ॒न्द्रि॒येण॑ ।
वी॒र्ये॑ण । ऋ॒ध्य॒ते॒ । यः । हि॒रण्यम् । वि॒न्दते॑ । ए॒ताम् । 9 (50)

2.3.2.5

–मे॒व नि॒र्वपे॑द्धि॒रण्यं॑ वि॒त्त्वा ने॒न्द्रि॒येण॑ वी॒र्ये॑ण व्य॒ध्यत॑ ए॒तामे॒व
नि॒र्वपे॑द्धस्य हि॒रण्यं न॒श्येद्य॑दा॒ग्नेयो॑ भव॒त्याग्ने॑यं वै हि॒रण्यं
य॒स्यै॒ व हि॒रण्यं ते॒नै॒वैन॑द्–वि॒न्दति॑ सा॒वि॒त्रो भ॑वति स॒वितृ॑–प्र॒सूत॑
ए॒वैन॑द्–वि॒न्दति॑ भू॒म्यै च॒रु॒र्भव॑त्य॒स्यां वा॑ ए॒तन्न॑श्यति
य॒न्नश्य॑त्य॒स्यामे॒वैन॑द्–वि॒न्दती॒न्द्र – [] 10

2.3.2.5 - Padam

ए॒व । नि॒रिति॑ । व॒पेत् । हि॒रण्यम् । वि॒त्त्वा । न । इ॒न्द्रि॒येण॑ । वी॒र्ये॑ण ।
वी॒ति॒ । ऋ॒ध्य॒ते॒ । ए॒ताम् । ए॒व । नि॒रिति॑ । व॒पेत् । य॒स्य । हि॒रण्यम् ।
न॒श्येत् । यत् । आ॒ग्ने॒यः । भ॑वति । आ॒ग्ने॒यम् । वै । हि॒रण्यम् ।
य॒स्य । ए॒व । हि॒रण्यम् । ते॒न । ए॒व । ए॒नत् । वि॒न्दति॑ । सा॒वि॒त्रः ।
भ॑वति । स॒वितृ॑प्र॒सूत॑ इति स॒वितृ॑ – प्र॒सूतः॑ । ए॒व । ए॒नत् ।

वि॒न्द॒ति॒ । भू॒म्यै॑ । च॒रुः॑ । भ॒व॒ति॒ । अ॒स्याम् । वै । ए॒तत् । न॒श्य॒ति॒ ।
यत् । न॒श्य॒ति॒ । अ॒स्याम् । ए॒व । ए॒नत् । वि॒न्द॒ति॒ । इन्द्रः॑ । 10 (50)

2.3.2.6

–स्त्वष्टुः॑ सोम॑मभीष॑हाऽ पिब॑त् स विष्व॑ङ् व्या॒र्च्छ॑त् स इन्द्रि॑येण
सोम॑पी॒थेन॑ व्या॒र्ध्य॑त स यदूर्ध्व॑मु॒दव॑मीत् ते श्या॑माका॒ अभव॑न्त्स
प्रजा॑पतिमुपा॒धाव॑त् तस्मा॑ ए॒तम् सोमेन्द्र॑ श्या॑माकं च॒रुं निर॑वपत्
तेनै॒वास्मि॑न्निन्द्रि॒यम् सोम॑पी॒थम॑दधा॒द्वि वा ए॒ष इन्द्रि॑येण
सोम॑पी॒थेन॑र्ध्यते॒ यः सोमं॑ व॒मि॒ति॒ यः सोम॑वा॒मी स्या॑त्
तस्मा॑–[] 11

2.3.2.6 - Padam

त्वष्टुः॑ । सोम॑म् । अ॒भीष॑हेत्य॒भि – स॒हा । अ॒पिब॑त् । सः । विष्व॑ङ् ।
वी॒ति॒ । आ॒र्च्छ॑त् । सः । इन्द्रि॑येण । सोम॑पी॒थेने॑ति सोम – पी॒थेन॑ ।
वी॒ति॒ । आ॒र्ध्य॑त । सः । यत् । ऊ॒र्ध्वम् । उ॒दव॑मी॒दित्यु॑त् – अ॒वमी॑त् ।
ते । श्या॑माकाः । अ॒भव॑न् । सः । प्रजा॑पतिमि॒ति प्रजा॑ – प॒तिम् ।
उ॒पे॒ति॒ । अ॒धाव॑त् । तस्मै॑ । ए॒तम् । सोमेन्द्र॑म् । श्या॑माकम् । च॒रुम् ।

निरिति॑ । अव॒पत् । तेन॑ । ए॒व । अ॒स्मिन् । इन्द्रि॒यम् ।
सोम॑पी॒थमिति॑ सोम॑ – पी॒थम् । अ॒दधात् । वी॒ति । वै । ए॒षः ।
इन्द्रि॒येण॑ । सोम॑पी॒थेनेति॑ सोम॑ – पी॒थेन॑ । ऋ॒ध्यते॑ । यः । सोम॑म् ।
वमि॒ति । यः । सोम॑वा॒मीति॑ सोम॑ – वा॒मी । स्यात् । तस्मै॑ ॥ 11 (50)

2.3.2.7

ए॒तꣳ सोमेन्द्रꣳ श्या॑माकं॒ चरुं॑ निर्व॑पेथ् सोमं॑ चैवेन्द्रं॑ च
स्वेन॑ भा॒गधे॒येनोप॑ धावति तावे॒वास्मिन्निन्द्रि॒यꣳ सोम॑पी॒थं धत्तो॑
नेन्द्रि॒येण॑ सोम॑पी॒थेन॑ व्य॒ध्यते॑ यत् सौ॒म्यो भव॑ति सोम॑पी॒थमे॒वाव॑
रुन्धे॑ यदैन्द्रो॑ भवतीन्द्रि॒यं वै सोम॑पी॒थ इन्द्रि॒यमे॒व सोम॑पी॒थमव॑
रुन्धे॑ श्या॑माको॒ भवत्येष॑ वाव स सोमः॑ – [] 12

2.3.2.7 - Padam

ए॒तम् । सोमेन्द्रम् । श्या॑माकम् । चरुम् । निरिति॑ । वपेत् । सोम॑म् ।
च । ए॒व । इन्द्रम् । च । स्वेन॑ । भा॒गधे॒येनेति॑ भा॒ग-धे॒येन॑ । उपेति॑ ।
धावति॑ । तौ । ए॒व । अ॒स्मिन् । इन्द्रि॒यम् । सोम॑पी॒थमिति॑
सोम॑ – पी॒थम् । धत्तः॑ । न । इन्द्रि॒येण॑ ।

सो॒मपी॒थेने॑ति सोम – पी॒थेन॑ । वी॒ति । ऋ॒ध्यते॑ । यत् ।
सौ॒म्यः । भव॑ति । सो॒मपी॒थमि॑ति सोम – पी॒थम् । ए॒व । अवे॑ति ।
रु॒न्धे । यत् । ऐ॒न्द्रः । भव॑ति । इ॒न्द्रि॒यम् । वै । सो॒मपी॒थ इति॑
सोम – पी॒थः । इ॒न्द्रि॒यम् । ए॒व । सो॒मपी॒थमि॑ति सोम – पी॒थम् ।
अवे॑ति । रु॒न्धे । श्या॒माकः॑ । भव॑ति । ए॒षः । वा॒व । सः ।
सो॒मः । 12 (50)

2.3.2.8

सा॒क्षादे॒व सो॒मपी॒थम॑व रु॒न्धे ग॒नये॑ दा॒त्रे पु॒रोडा॑शम॒ष्टाक॑पालं
निर्व॑पेदिन्द्राय प्रदा॒त्रे पु॒रोडा॑शमेकादशकपालं प॒शुकामो॑ऽग्निरे॒वास्मै॑
प॒शून् प्र॑ज॒नय॑ति वृ॒द्धानि॒न्द्रः प्र॑ यच्छति दधि मधु घृ॒तमा॑पो धा॒ना
भव॑न्त्येतद्वै प॒शूना॑ रूपं रूपेणै॒व प॒शून॑व रु॒न्धे पञ्च॑-गृहीतं
भव॑ति पा॒ङ्गा हि प॒शवो॑ बहु रूपं भवति बहु रू॒पा हि

प॒शवः॑ – [] 13

2.3.2.8 - Padam

सा॒क्षादिति॑ स – अ॒क्षात् । ए॒व । सोम॑पी॒थमिति॑ सोम – पी॒थम् ।
अवे॑ति । रु॒न्धे । अ॒ग्नये॑ । दा॒त्रे । पु॒रोडा॑शम् ।
अ॒ष्टाक॑पा॒लमित्य॑ष्टा – क॒पा॒लम् । नि॒रिति॑ । व॒पेत् । इन्द्रा॑य ।
प्र॒दात्र॑ इति॑ प्र – दा॒त्रे । पु॒रोडा॑शम् ।
एका॑दशक॒पालमि॒त्येका॑दश – क॒पा॒लम् । प॒शुका॑म इति॑
प॒शु – का॒मः । अ॒ग्निः । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । प्र॒जन॑यतीति॑
प्र – ज॒नय॑ति । वृ॒द्धान् । इन्द्रः॑ । प्रेति॑ । य॒च्छति॑ । दधि॑ । मधु॑ ।
घृ॒तम् । आपः॑ । धा॒नाः । भ॒वन्ति॑ । ए॒तत् । वै । प॒शूना॑म् । रू॒पम् ।
रू॒पेण॑ । ए॒व । प॒शून् । अवे॑ति । रु॒न्धे । पञ्च॑गृही॒तमिति॑
पञ्च॑-गृही॒तम् । भ॒वति॑ । पा॒ङ्गाः । हि । प॒शवः॑ ।
ब॒हुरूप॑मिति॑ बहु – रू॒पम् । भ॒वति॑ । ब॒हुरूपा॑ इति॑ बहु – रू॒पाः ।
हि । प॒शवः॑ । 13 (50)

2.3.2.9

समृद्ध्यै प्राजापत्यं भवति प्राजापत्या वै पशवः प्रजापतिरेवास्मै
पशून् प्रजनयत्यात्मा वै पुरुषस्य मधु यन्मध्वग्नौ जुहोत्यात्मानमेव
तद्-यजमानोऽग्नौ प्रदधाति पङ्क्त्यौ याज्यानुवाक्ये भवतः पाङ्क्तः
पुरुषः पाङ्क्तः पशव आत्मानमेव मृत्योर्निष्क्रीयपशून्व रुन्धे । 14

2.3.2.9 - Padam

समृद्ध्यै इति सं - ऋद्ध्यै । प्राजापत्यमिति प्राजा - पत्यम् ।
भवति । प्राजापत्या इति प्राजा - पत्याः । वै । पशवः ।
प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । एव । अस्मै । पशून् । प्रेति । जनयति ।
आत्मा । वै । पुरुषस्य । मधु । यत् । मधु । अग्नौ । जुहोति ।
आत्मानम् । एव । तत् । यजमानः । अग्नौ । प्रेति ।
दधाति । पङ्क्त्यौ । याज्यानुवाक्ये इति याज्या - अनुवाक्ये ।
भवतः । पाङ्क्तः । पुरुषः । पाङ्क्तः । पशवः । आत्मानम् । एव ।

मृत्योः । निष्क्रीयेति निः – क्रीय । पशून् । अवेति । रुन्धे । 14 (41)

(इन्द्रिये – ऽस्मिन् – भूम्या – एता – मिन्द्रः – स्यात् तस्मै –
सोमो – बहु रूपा हि पशव – एकचत्वारिंशच्च) (A2)

2.3.3.1

देवा वै सत्रमासत-र्धिपरिमितं यशस्कामास्तेषां सोमं
राजानं यश आर्च्छत् स गिरिमुदैत् तमग्निरनूदैत् तावग्नीषोमौ
समभवतां ताविन्द्रो यज्ञविभ्रष्टोऽनु परैत् तावब्रवीद्याजयतं मेति
तस्मा एतामिष्टिं निरवपतामाग्नेय-मष्टाकपालमैन्द्र-मेकादशकपालं
सौम्यं चरुं तयैवास्मिन् तेज – [] 15

2.3.3.1 - Padam

देवाः । वै । सत्रम् । आसत । ऋद्धिपरिमितमित्यृद्धि – परिमितम् ।
यशस्कामा इति यशः – कामाः । तेषाम् । सोमम् । राजानम् ।
यशः । आर्च्छत् । सः । गिरिम् । उदिति । ऐत् । तम् । अग्निः ।
अनु । उदिति । ऐत् । तौ । अग्नीषोमावित्यग्नी – सोमौ । समिति ।
अभवताम् । तौ । इन्द्रः । यज्ञविभ्रष्ट इति यज्ञ – विभ्रष्टः ।

अनु । परेति । ऐत् । तौ । अब्रवीत् । याजयतम् । मा । इति ।
तस्मै ॥ एताम् । इष्टिम् । निरिति । अवपताम् । आग्नेयम् ।
अष्टाकपालमित्यष्टा – कपालम् । ऐन्द्रम् ।
एकादशकपालमित्येकादश – कपालम् । सौम्यम् । चरुम् । तया ॥
एव । अस्मिन् । तेजः । 15 (50)

2.3.3.2

इन्द्रियं ब्रह्मवर्चसमधत्तां यो यज्ञविभ्रष्टः स्यात् तस्मा एतामिष्टिं
निर्वपेदाग्नेय-मष्टाकपालमैन्द्र-मेकादशकपालं सौम्यं चरुं
यदाग्नेयो भवति तेज एवास्मिन् तेन दधाति यदैन्द्रो
भवतीन्द्रियमेवास्मिन् तेन दधाति यथ् सौम्यो ब्रह्मवर्चसं तेना
ऽऽग्नेयस्य च सौम्यस्य चैन्द्रे समाश्लेषयेत् तेजश्चैवास्मिन्
ब्रह्मवर्चसं च समीची – [] 16

2.3.3.2 - Padam

इन्द्रियम् । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म – वर्चसम् । अधत्ताम् । यः ।
यज्ञविभ्रष्ट इति यज्ञ – विभ्रष्टः । स्यात् । तस्मै ॥ एताम् । इष्टिम् ।

निरिति॑ । व॒पेत् । आ॒ग्ने॒यम् । अ॒ष्टाक॑पा॒लमि॒त्य॒ष्टा – क॒पा॒लम् ।
ऐ॒न्द्रम् । ए॒काद॑शक॒पा॒लमि॒त्ये॒काद॑श – क॒पा॒लम् । सौ॒म्यम् । च॒रुम् ।
यत् । आ॒ग्ने॒यः । भ॒वति॑ । ते॒जः । ए॒व । अ॒स्मिन् । ते॒न । द॒धाति॑ ।
यत् । ऐ॒न्द्रः । भ॒वति॑ । इ॒न्द्रि॒यम् । ए॒व । अ॒स्मिन् । ते॒न । द॒धाति॑ ।
यत् । सौ॒म्यः । ब्र॒ह्मव॑र्च॒समि॒ति ब्र॒ह्म-व॑र्च॒सम् । ते॒न । आ॒ग्ने॒यस्य॑ ।
च । सौ॒म्यस्य॑ । च । ऐ॒न्द्रे । स॒माश्ले॑षये॒दिति॑ सं – आ॒श्ले॑षयत् ।
ते॒जः । च । ए॒व । अ॒स्मिन् । ब्र॒ह्मव॑र्च॒समि॒ति ब्र॒ह्म – व॑र्च॒सम् ।
च । स॒मीची॑ इति॑ । 16 (50)

2.3.3.3

द॒धात्य॑ग्नी॒षोमी॒य-मे॒काद॑शक॒पा॒लं निर्व॑पे॒द्यं का॒मो नो॑प॒नमे॑दा॒ग्नेयो॑
वै ब्रा॒ह्मणः॑ स सो॒मं पि॑बति स्वा॒मेव॑ दे॒वता॑ ७ स्वे॒न भा॒गधे॑ये॒नोप॑
धा॒वति॑ सै॒वैनं॑ का॒मेन॑ स॒मर्ध॑यत्यु॒पैनं॑ का॒मो न॑मत्य॒ग्नीषो॑मी॒य-
म॒ष्टाक॑पा॒लं निर्व॑पेद्-ब्र॒ह्मव॑र्च॒सका॒मो-ऽग्नी॑षो॒मा वैव॑ स्वे॒न

भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प॒ धा॒व॒ति॒ ता॒वे॒वा॒स्मिन् ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒सं॒ ध॒त्तो॒
ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स्ये॒व – [] 17

2.3.3.3 - Padam

द॒धा॒ति॒ । अ॒ग्नी॒षो॒मी॒य॒मि॒त्य॒ग्नी॒ – सो॒मी॒य॒म् ।
ए॒का॒द॒श॒क॒पा॒ल॒मि॒त्ये॒का॒द॒श॒ – क॒पा॒ल॒म् । नि॒रि॒ति॒ । व॒पे॒त् । य॒म् ।
का॒मः॒ । न॒ । उ॒प॒न॒मे॒दि॒त्यु॒प॒–न॒मे॒त् । आ॒ग्ने॒यः॒ । वै । ब्रा॒ह्म॒णः॒ । सः॒ ।
सो॒म॒म् । पि॒ब॒ति॒ । स्वा॒म् । ए॒व । दे॒व॒ता॒म् । स्वे॒न॒ । भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॒
भा॒ग॒ – धे॒ये॒न॒ । उ॒पे॒ति॒ । धा॒व॒ति॒ । सा॒ । ए॒व । ए॒न॒म् । का॒मे॒न॒ ।
स॒मि॒ति॒ । अ॒र्ध॒य॒ति॒ । उ॒पे॒ति॒ । ए॒न॒म् । का॒मः॒ । न॒म॒ति॒ ।
अ॒ग्नी॒षो॒मी॒य॒मि॒त्य॒ग्नी॒ – सो॒मी॒य॒म् ।
अ॒ष्टा॒क॒पा॒ल॒मि॒त्य॒ष्टा॒ – क॒पा॒ल॒म् । नि॒रि॒ति॒ । व॒पे॒त् ।
ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒का॒म॒ इति॒ ब्र॒ह्म॒व॒र्च॒स॒ – का॒मः॒ ।
अ॒ग्नी॒षो॒मा॒वि॒त्य॒ग्नी॒ – सो॒मौ॒ । ए॒व । स्वे॒न॒ ।
भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॒ भा॒ग॒–धे॒ये॒न॒ । उ॒पे॒ति॒ । धा॒व॒ति॒ । तौ॒ । ए॒व । अ॒स्मि॒न् ।

ब्र॒ह्मव॑र्चसमि॒ति ब्र॒ह्म – वर्च॑सम् । ध॒त्तः ।

ब्र॒ह्मव॑र्चसी॒ति ब्र॒ह्म – वर्च॑सी । ए॒व । 17 (50)

2.3.3.4

भ॒वति॑ यद॒ष्टाक॑पा॒ल-स्ते॒नाऽऽग्ने॑यो य॒च्छया॑माकस्ते॒न सौ॒म्यः
स॒मृद्ध्यै॑ सो॒माय॑ वा॒जिने॑ श्या॒माकं॑ च॒रुं निर्व॑पे॒द्यः क्लै॒ब्याद्वि॑भी॒याद्
रेतो॑ हि वा ए॒तस्मा॑द्-वा॒जिन॑मप॒क्राम॑त्यथै॒ष क्लै॒ब्याद्वि॑भा॒य सोम॑मे॒व
वा॒जिन॑ऽस्वे॒न भा॒गधे॑ये॒नोप॑ धा॒वति॑ स ए॒वास्मि॑न् रे॒तो वा॒जिनं॑
दधा॑ति न क्लि॒बो भ॒वति॑ ब्रा॒ह्मण॑स्प॒त्य-मे॒काद॑शकपा॒लं निर्व॑पे॒द्
ग्रा॒मका॑मो – [] 18

2.3.3.4 - Padam

भ॒वति॑ । यत् । अ॒ष्टाक॑पा॒ल इत्य॑ष्टा – क॒पालः॑ । ते॒न ।
आ॒ग्ने॒यः । यत् । श्या॒माकः॑ । ते॒न । सौ॒म्यः । स॒मृद्ध्य॑ इति॒
सं – ऋ॒द्ध्यै॑ । सो॒माय॑ । वा॒जिने॑ । श्या॒माक॑म् । च॒रुम् । नि॒रिति॑ ।
व॒पेत् । यः । क्लै॒ब्यात् । वि॒भी॒यात् । रे॒तः । हि । वै । ए॒तस्मा॑त् ।
वा॒जिन॑म् । अ॒पक्रा॑मतीत्य॒प – क्रा॑मति । अथ । ए॒षः । क्लै॒ब्यात् ।

बि॒भा॒य । सो॒मम् । ए॒व । वा॒जि॒नम् । स्वे॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नेति॑
भा॒ग – धे॒ये॒न । उ॒पेति॑ । धा॒वति॑ । सः । ए॒व । अ॒स्मिन् । रे॒तः ।
वा॒जि॒नम् । द॒धाति॑ । न । क्ली॒बः । भ॒वति॑ । ब्रा॒ह्म॒ण॒स्प॒त्यमि॑ति
ब्रा॒ह्म॒णः – प॒त्यम् । ए॒का॒द॒श॒क॒पा॒ल॒मि॒त्ये॒का॒द॒श॒क॒पा॒लम् । नि॒रिति॑ ।
व॒पेत् । ग्रा॒म॒का॒म इति॑ ग्रा॒म – का॒मः । 18 (50)

2.3.3.5

ब्रा॒ह्म॒ण॒स्प॒ति॒मे॒व स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प धा॒वति॑ स ए॒वा॒स्मै स॒जा॒ता॒न्
प्र य॒च्छति॑ ग्रा॒म्ये॒व भ॒वति॑ ग॒ण॒वती॑ या॒ज॒या॒नु॒वा॒क्ये भ॒वतः॑
स॒जा॒तै॒रे॒वैनं॑ ग॒ण॒वन्तं॑ क॒रोत्ये॒ता॒मे॒व नि॒र्व॒पे॒द्यः का॒मये॑त ब्रा॒ह्म॒न् वि॒शं
ँ॒वि ना॒शये॑यमि॒ति मा॒रु॒ती या॒ज॒या॒नु॒वा॒क्ये कुर्या॑द् ब्रा॒ह्म॒न्ने॒व
वि॒शं ँ॒वि ना॒शय॑ति । 19

2.3.3.5 - Padam

ब्रा॒ह्म॒णः । प॒तिम् । ए॒व । स्वे॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नेति॑ भा॒ग–धे॒ये॒न । उ॒पेति॑ ।
धा॒वति॑ । सः । ए॒व । अ॒स्मै । स॒जा॒ता॒निति॑ स – जा॒ता॒न् । प्रे॒ति ।
य॒च्छति॑ । ग्रा॒मी । ए॒व । भ॒वति॑ । ग॒ण॒वती॑ इति॑ ग॒ण – वती॑ ।

या॒ज्यानु॒वाक्ये॑ इति याज्या – अनु॒वाक्ये॑ । भवतः । सजा॒तैरिति॑
स – जा॒तैः । ए॒व । ए॒नम् । गण॑वन्तमिति गण – वन्तम् । करो॒ति ।
ए॒ताम् । ए॒व । निरि॑ति । व॒पेत् । यः । का॒मये॑त । ब्र॒ह्मन् । वि॒शम् ।
वी॒ति । ना॒शये॑यम् । इति । मा॒रुती॑ इति ।

या॒ज्यानु॒वाक्ये॑ इति याज्या – अनु॒वाक्ये॑ । कुर्या॑त् । ब्र॒ह्मन् । ए॒व ।
वि॒शम् । वी॒ति । ना॒शय॑ति । 19 (43) (तेजः – समीची –
ब्र॒ह्मव॑र्चस्ये॒व – ग्रा॒मका॑म – स्त्रि॒चत्वा॑रि॒ंशच्च॑) (A3)

2.3.4.1

अ॒र्यम्णे॑ च॒रुं निर्व॑पेत् सु॒वर्ग॑का॒मोऽसौ॑ वा आ॒दि॒त्योऽर्य॑मा॒र्यम॑णमे॒व
स्वे॒न भा॒गधे॑ये॒नोप॑ धावति स ए॒वैनं॑ सु॒वर्गं॑ लो॒कं ग॑मयत्य॒र्यम्णे॑
च॒रुं निर्व॑पेद्यः का॒मये॑त दान॒कमा॑ मे प्र॒जाः स्यु॑रित्यसौ वा
आ॒दि॒त्योऽर्य॑मा यः ख॒लु वै द॑दाति सोऽर्य॑मा॒र्यम॑णमे॒व स्वे॒न
भा॒गधे॑ये॒नोप॑ धावति स ए॒वा – [] 20

2.3.4.1 - Padam

अ॒र्य॒म्णे॑ । च॒रुम् । नि॒रि॒ति॑ । व॒पे॒त् । सु॒व॒र्ग॒का॒म॒ इति॑ सु॒व॒र्ग॒-का॒मः॑ ।
अ॒सौ । वै । आ॒दि॒त्यः॑ । अ॒र्य॒मा । अ॒र्य॒म॒ण॒म् । ए॒व । स्व॑ेन ।
भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॑ भा॒ग - धे॒ये॒न॑ । उ॒पे॒ति॑ । धा॒व॒ति॑ । सः । ए॒व । ए॒न॒म् ।
सु॒व॒र्ग॒मि॒ति॑ सु॒वः - ग॒म् । लो॒क॒म् । ग॒म॒य॒ति॑ । अ॒र्य॒म्णे॑ । च॒रुम् ।
नि॒रि॒ति॑ । व॒पे॒त् । यः । का॒म॒ये॒त॑ । दा॒न॒क॒मा॒ इति॑ दा॒न॒-का॒माः॑ । मे॒ ।
प्र॒जा इति॑ प्र॒-जाः॑ । स्युः॑ । इति॑ । अ॒सौ । वै । आ॒दि॒त्यः॑ । अ॒र्य॒मा ।
यः । ख॒लु । वै । द॒दा॒ति॑ । सः । अ॒र्य॒मा । अ॒र्य॒म॒ण॒म् । ए॒व । स्व॑ेन ।
भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॑ भा॒ग - धे॒ये॒न॑ । उ॒पे॒ति॑ । धा॒व॒ति॑ । सः । ए॒व । 20 (50)

2.3.4.2

-स्मै॑ दा॒न॒का॒माः॑ प्र॒जाः॑ क॒रो॒ति॑ दा॒न॒का॒मा॒ अस्मै॑ प्र॒जा॒ भ॒व॒न्त्य॒र्य॒म्णे॑
च॒रुं निर्व॑पे॒द्यः॑ का॒म॒ये॒त॑ स्व॒स्ति॑ ज॒न॒ता॒मि॒या॒मि॒त्य॒सौ॑ वा आ॒दि॒त्यो॑-
र्य॒मा- र्य॒म॒ण॒मे॒व स्व॑ेन भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प॑ धा॒व॒ति॑ स ए॒वैनं॑ तद्-ग॒म॒य॒ति॑
य॒त्र जि॒ग॒मि॒ष॒ती॒न्द्रो॑ वै दे॒वा॒ना॒मा॒नु॒जा॒वर॑ आ॒सी॒त् स प्र॒जा॒प॒ति॑ -
मु॒पा॒धा॒व॒त् तस्मा॑ ए॒त॒मै॒न्द्र॒मा॒नु॒षू॒क॒मे॒का॒द॒श॒क॒पा॒लं॑ नि- [] 21

2.3.4.2 - Padam

अ॒स्मै । दान॑कामा इति॑ दान॑ – का॒माः । प्र॒जा इति॑ प्र – जाः ।
क॒रोति॑ । दान॑कामा इति॑ दान॑ – का॒माः । अ॒स्मै । प्र॒जा इति॑
प्र – जाः । भव॑न्ति । अ॒र्य॒म्णे । च॒रुम् । निरि॑ति । व॒पेत् । यः ।
का॒मये॑त । स्व॒स्ति । ज॒नता॑म् । इ॒याम् । इति॑ । अ॒सौ । वै ।
आदि॑त्यः । अ॒र्य॒मा । अ॒र्य॒म॒णम् । ए॒व । स्वे॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नेति॑
भा॒ग॒धे॒ये॒न । उ॒पेति॑ । धा॒वति॑ । सः । ए॒व । ए॒नम् । तत् । ग॒मय॑ति ।
यत्र॑ । जि॒ग॒मिष॑ति । इ॒न्द्रः । वै । दे॒वाना॑म् । आ॒नु॒जा॒वर॑
इत्या॑नु – जा॒वरः । आ॒सीत् । सः । प्र॒जा॒प॒ति॒मि॒ति प्र॒जा – प॒तिम् ।
उ॒पेति॑ । अ॒धा॒वत् । तस्मै॑ । ए॒तम् । ऐ॒न्द्रम् ।
आ॒नु॒षू॒क॒मि॒त्यानु॑ – सू॒कम् । ए॒का॒द॒श॒क॒पा॒ल॒मि॒त्ये॒का॒द॒श॒क॒पा॒लम् ।
निरि॑ति । 21 (50)

2.3.4.3

–र॒व॒पत् ते॒नै॒वैन॑म॒ग्रं दे॒वता॑नां पर्य॑णयद् बु॒ध्न॒वती॑ अ॒ग्र॒वती॑
या॒ज्यानु॑वा॒क्ये अ॒करो॑द् बु॒ध्ना–दे॒वैन॑म॒ग्रं पर्य॑णय॒द्यो रा॒ज॒न्य आ॒नु॒जा॒वरः॑

पद पाठे (वाक्य सहित) – द्वितीयकाण्डे – तृतीयः प्रश्नः

स्यात् तस्मा ए॒तमै॒न्द्रमा॒नु॒षू॒क-मे॒काद॒शक॒पालं॑ निर्व॒पेदि॒न्द्रमे॒व स्वे॒न
भा॒ग॒धे॒येनो॒प धा॒वति॑ स ए॒वैन॒मग्र॑ꣳ स॒माना॒नां परि॑णयति बु॒ध्नव॑ती
अ॒ग्रव॑ती या॒ज्यानु॒वाक्ये॑ भवतो बु॒ध्नादे॒वैन॒मग्रं॑ – [] 22

2.3.4.3 - Padam

अ॒वप॑त् । ते॒न । ए॒व । ए॒नम् । अ॒ग्रम् । दे॒वता॑नाम् । प॒रीति॑ ।
अ॒नय॑त् । बु॒ध्नव॑ती इति बु॒ध्न - व॒ती । अ॒ग्रव॑ती इत्य॒ग्र - व॒ती ।
या॒ज्यानु॒वाक्ये॑ इति या॒ज्या-अ॒नुवा॒क्ये॑ । अ॒करो॑त् । बु॒ध्नात् । ए॒व ।
ए॒नम् । अ॒ग्रम् । प॒रीति॑ । अ॒नय॑त् । यः । रा॒जन्यः॑ ।
आ॒नुजा॒वर इत्या॑नु - जा॒वरः । स्यात् । तस्मै॑ । ए॒तम् । ऐ॒न्द्रम् ।
आ॒नुषू॒कमि॑त्यानु - सू॒कम् । ए॒काद॒शक॒पालमि॑त्ये॒काद॒श-क॒पालम् ।
नि॒रिति॑ । व॒पेत् । इ॒न्द्रम् । ए॒व । स्वे॒न । भा॒ग॒धे॒येने॑ति भा॒ग-धे॒येन॑ ।
उ॒पेति॑ । धा॒वति॑ । सः । ए॒व । ए॒नम् । अ॒ग्रम् । स॒माना॒नाम् । प॒रीति॑ ।
न॒यति॑ । बु॒ध्नव॑ती इति बु॒ध्न - व॒ती । अ॒ग्रव॑ती इत्य॒ग्र - व॒ती ।

या॒ज्यानु॒वाक्ये॑ इति॒ या॒ज्या – अनु॒वाक्ये॑ । भवतः । बु॒ध्नात् ।

ए॒व । ए॒नम् । अ॒ग्रम् । 22 (50)

2.3.4.4

परि॑ णय॒त्यानु॒षूको॑ भव॒त्येषा॑ ह्ये॒तस्य॑ दे॒वता॑ य आ॒नुजा॒वरः
समृ॑द्ध्यै यो ब्रा॒ह्मण॑ आ॒नुजा॒वरः स्यात् तस्मा॑ ए॒तं बा॒र्हस्प॑त्यमा॒नुषू॑कं
चरुं॑ निर्व॒पेद् बृ॒हस्प॑तिमे॒व स्वे॒न भा॒गधे॑येनो॒प धा॑वति स ए॒वैन॑म॒ग्रं
समा॑नानां परिणयति बु॒ध्नव॑ती अ॒ग्रव॑ती या॒ज्यानु॒वाक्ये॑ भवतो
बु॒ध्नादे॒वैन॑म॒ग्रं परि॑ णय॒त्यानु॒षूको॑ भव॒त्येषा॑ ह्ये॒तस्य॑ () दे॒वता॑ य
आ॒नुजा॒वरः समृ॑द्ध्यै । 23

2.3.4.4 - Padam

परी॑ति । नय॒ति । आ॒नुषू॑क इत्या॒नु – सू॒कः । भव॒ति । ए॒षा । हि ।
ए॒तस्य॑ । दे॒वता॑ । यः । आ॒नुजा॒वर इत्या॒नु – जा॒वरः । समृ॑द्ध्यै
इति॒ सं- ऋ॑द्ध्यै । यः । ब्रा॒ह्मणः॑ । आ॒नुजा॒वर इत्या॒नु – जा॒वरः ।
स्यात् । तस्मै॑ । ए॒तम् । बा॒र्हस्प॑त्यम् । आ॒नुषू॑कमित्या॒नु-सू॒कम् ।
चरु॑म् । निरि॑ति । व॒पेत् । बृ॒हस्प॑तिम् । ए॒व । स्वे॒न ।

भा॒ग॒धे॒ये॒ने॒ति॒ भा॒ग॒ – धे॒ये॒न॒ । उ॒पे॒ति॒ । धा॒व॒ति॒ । सः॒ । ए॒व॒ । ए॒न॒म् ।
 अ॒ग्र॒म् । स॒मा॒ना॒ना॒म् । प॒री॒ति॒ । न॒य॒ति॒ । बु॒ध्न॒व॒ती॒ इति॑ बु॒ध्न॒-व॒ती॒ ।
 अ॒ग्र॒व॒ती॒ इत्य॑ग्र – व॒ती॒ । या॒ज्या॒नु॒वा॒क्ये॑ इति॑ या॒ज्या॒ – अ॒नु॒वा॒क्ये॑ ।
 भ॒व॒तः॒ । बु॒ध्ना॒त् । ए॒व॒ । ए॒न॒म् । अ॒ग्र॒म् । प॒री॒ति॒ । न॒य॒ति॒ ।
 आ॒नु॒षू॒क॒ इत्या॑नु – सू॒कः॒ । भ॒व॒ति॒ । ए॒षा॒ । हि॒ । ए॒त॒स्य॒ () ।
 दे॒व॒ता॒ । यः॒ । आ॒नु॒जा॒वर॑ इत्या॑नु – जा॒वरः॒ ।
 स॒मृ॒द्ध्य॒ा इति॑ सं – ऋ॒द्ध्यै॒ । 23 (54)

(ए॒व – नि॒र – ग्र॑-मे॒त॒स्य॑ – च॒त्वा॒रि॑ च) (A4)

2.3.5.1

प्र॒जा॒प॒ते॒स्त्रय॑स्त्रि॒ंश॒द् दु॒हि॒तर॑ आ॒सन् ताः॑ सो॒मा॒य॒ रा॒ज्ञे॑ऽद॒दात्
 ता॒सां॑ रो॒हि॒णी॒मु॒पैत् ता॑ ई॒र्ष्य॑न्तीः पु॒न॒र॒ग॒च्छन् ता॑ अ॒न्वैत् ताः॑
 पु॒न॒र॒या॒च॒त ता॑ अ॒स्मै न पु॒न॒र॒द॒दात् सो॑ऽब्र॒वी॒दृ॒त॒म॒मी॒ष्व यथा॑
 स॒मा॒व॒च्छ॒ उपै॑ष्याम्यथ ते पु॒न॒र्दा॑स्यामीति स ऋ॒त॒मा॒मीत् ता॑ अ॒स्मै
 पु॒न॒र॒द॒दात् ता॒सां॑ रो॒हि॒णी॒मे॒वो॒पैत् – [] 24

2.3.5.1 - Padam

प्र॒जा॒प॒ते॒रिति॑ प्र॒जा – प॒तेः॑ । त्रय॑स्त्रि॒ंश॒दिति॑ त्रयः॑ – त्रि॒ंश॒त् ।
दु॒हि॒तरः॑ । आ॒स॒न् । ताः । सो॒माय॑ । रा॒ज्ञे॑ । अ॒द॒दात् । ता॒साम् ।
रो॒हि॒णीम् । उ॒पेति॑ । ऐ॒त् । ताः । ई॒र्ष्य॑न्तीः । पुनः॑ । अ॒ग॒च्छ॒न् । ताः ।
अ॒न्वि॒ति । ऐ॒त् । ताः । पुनः॑ । अ॒या॒च॒त । ताः । अ॒स्मै॑ । न । पुनः॑ ।
अ॒द॒दात् । सः । अ॒ब्र॒वीत् । ऋ॒तम् । अ॒मी॒ष्व । य॒था॑ । स॒मा॒व॒च्छ॒ इति॑
स॒मा॒व॒त् – शः॑ । उ॒पै॒ष्या॒मीत्यु॒प – ए॒ष्या॒मि । अथ॑ । ते॒ । पुनः॑ ।
दा॒स्या॒मि । इति॑ । सः । ऋ॒तम् । आ॒मी॒त् । ताः । अ॒स्मै॑ । पुनः॑ ।
अ॒द॒दात् । ता॒साम् । रो॒हि॒णीम् । ए॒व । उ॒पेति॑ । 24 (50)

2.3.5.2

तं य॑क्ष्म आ॒र्च्छ॒त्-रा॒जा॒नं य॑क्ष्म आ॒र॒दिति॑ तद्-रा॒ज॒य॒क्ष्म॒स्य॒ जन्म॑
यत् पा॒पी॒या॒न॒भ॒वत् तत् पा॒प॒य॒क्ष्म॒स्य॒ य॒ज्जा॒या॒भ्योऽवि॑न्दत्
त॒ज्जा॒ये॒न्य॒स्य॒य॒ ए॒व॒मे॒तेषां॑ य॑क्ष्माणां जन्म वे॒द नै॒न॒मे॒ते य॑क्ष्मा
वि॒न्द॒न्ति॒स॒ ए॒ता ए॒व न॒म॒स्य॒न्नु॒पा॒धा॒वत् ता अ॒ब्रु॒वन् वरं॑ वृ॒णाम॑है
स॒मा॒व॒च्छ॒ ए॒व न॒ उ॒पा॒य॒ इति॑ तस्मा॑ ए॒त – [] 25

2.3.5.2 - Padam

ऐ॒त् । तम् । य॒क्ष्मः । आ॒च्छ॒त् । रा॒जा॒नम् । य॒क्ष्मः । आ॒र॒त् । इति॑ ।
तत् । रा॒ज॒य॒क्ष्म॒स्येति॑ रा॒ज-य॒क्ष्म॒स्य । जन्म॑ । यत् । पा॒पी॒या॒न् ।
अ॒भ॒व॒त् । तत् । पा॒प॒य॒क्ष्म॒स्येति॑ पा॒प-य॒क्ष्म॒स्य । यत् । जा॒या॒भ्यः ।
अ॒वि॒न्द॒त् । तत् । जा॒ये॒न्य॒स्य । यः । ए॒वम् । ए॒तेषा॑म् । य॒क्ष्मा॑णाम् ।
जन्म॑ । वे॒द । न । ए॒नम् । ए॒ते । य॒क्ष्माः । वि॒न्द॒न्ति॑ । सः । ए॒ताः ।
ए॒व । न॒म॒स्य॒न् । उ॒पेति॑ । अ॒धा॒व॒त् । ताः । अ॒ब्रु॒व॒न् । व॒रम् ।
वृ॒णा॒म॒है । स॒मा॒व॒च्छ॒ इति॑ स॒मा॒व॒त् - शः । ए॒व । नः । उ॒पेति॑ ।
अ॒यः । इति॑ । तस्मै॑ । ए॒तम् । 25 (50)

2.3.5.3

-मा॒दि॒त्यं च॒रुं नि॒र॒व॒प॒न् ते॒नै॒वैनं॑ पा॒पा॒थ् स्रा॒मा॒द॒मु॒ञ्च॒न्
यः पा॒प॒य॒क्ष्म॒गृ॒ही॒तः स्या॒त् तस्मा॑ ए॒त॒मा॒दि॒त्यं च॒रुं नि॒र्व॒पे॒द॒दि॒या॒ने॒व
स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प ध॒व॒ति॒ त ए॒वैनं॑ पा॒पा॒थ् स्रा॒मा॒न्मु॒ञ्च॒न्त्य-
मा॒वा॒स्या॒यां नि॒र्व॒पे॒द॒मु॒मे॒वैन-मा॒प्या॒य॒मा॒न-म॒न्वा प्या॒य॒य॒ति न॒वो॒न॒वो
भ॒व॒ति॒ जा॒य॒मा॒न इति॑ पु॒रोऽनु॒वा॒क्या भ॒व॒त्या॒यु॒रे॒वा॒स्मिन् () तया॑

दधाति॑ यमा॒दित्या॑ अ॒ञ्शुमा॒प्याय॑यन्तीति॑ या॒ज्यैवैनमे॑तया॒
प्याय॑यति । 26

2.3.5.3 - Padam

आ॒दि॒त्यम् । च॒रुम् । नि॒रि॒ति॑ । अ॒वप॑न् । ते॒न॑ । ए॒व । ए॒नम् ।
पा॒पात् । स्रा॒मात् । अ॒मुञ्च॑न् । यः । पा॒पय॑क्ष्मगृही॒त इति॑
पा॒पय॑क्ष्म – गृही॒तः । स्या॒त् । तस्मै॑ । ए॒तम् । आ॒दि॒त्यम् । च॒रुम् ।
नि॒रि॒ति॑ । व॒पेत् । अ॒दि॒त्यान् । ए॒व । स्वे॒न । भा॒गधे॑येनेति॑
भा॒ग – धे॑येन । उ॒पेति॑ । धा॒वति॑ । ते । ए॒व । ए॒नम् । पा॒पात् ।
स्रा॒मात् । मु॒ञ्चन्ति॑ । अ॒मावा॑स्यायामि॒त्यमा॑ – वा॒स्यायाम् । नि॒रि॒ति॑ ।
व॒पेत् । अ॒मुम् । ए॒व । ए॒नम् । आ॒प्याय॑मानमि॒त्या – प्या॑यमानम् ।
अ॒नु । ए॒ति॑ । प्या॑ययति । न॒वोन॑व इति॑ न॒वः – न॒वः । भ॒वति॑ ।
जा॒यमानः॑ । इति॑ । पु॒रोनु॑वाक्येति॑ पु॒रः – अ॒नुवा॑क्या ।
भ॒वति॑ । आ॒युः । ए॒व । अ॒स्मिन् () । तया॑ । दधा॑ति । यम् ।
आ॒दि॒त्याः । अ॒ञ्शुम् । आ॒प्याय॑यन्तीत्या॑ – प्या॑ययन्ति । इति॑ ।

या॒ज्या॑ । ए॒ति॑ । ए॒व । ए॒नम् । ए॒तया॑ । प्या॒य॒यति॑ । 26 (63)

(ए॒वो॒पै – त – म॒स्मिन् – त्रयो॑द॒श॒च) (A5)

2.3.6.1

प्र॒जा॒पति॑ दे॒वेभ्यो॑ऽन्नाद्यं॑ व्या॒दि॒शत् सोऽब्र॑वीद्यदि॒मान्
लो॒कान॑भ्यतिरि॒च्यातै॑ तन्ममा॒स॒दिति॑ तदि॒मान् लो॒कान॑भ्यत्यरि॒च्यतेन्द्र॑
रा॒जा॒नमिन्द्र॑मधि॒राज॑मिन्द्र॑ स्वरा॒जानं॑ ततो॒ वै स इ॒मान् लो॒का
स्त्रे॒धाऽदु॒हत् तत् त्रि॒धातो॑स्त्रि॒धातु॑त्वं यं का॒मये॑तान्नादः॒ स्या॒दिति॑ तस्मा॑
ए॒तं त्रि॒धातुं॑ निर्व॒पेदिन्द्रा॑य॒ राज्ञे॑ पु॒रोडा॑श – [] 27

2.3.6.1 - Padam

प्र॒जा॒पति॑रिति॒ प्र॒जा – पतिः॑ । दे॒वेभ्यः॑ । अ॒न्नाद्य॑मित्यन्न – अद्यम् ।
व्या॒दि॒श॒दिति॑ वि – आ॒दि॒शत् । सः । अ॒ब्र॒वीत् । यत् । इ॒मान् ।
लो॒कान् । अ॒भीति॑ । अ॒तिरि॒च्याता॑ इत्यति – रि॒च्यातै॑ । तत् । म॒म ।
अ॒सत् । इति॑ । तत् । इ॒मान् । लो॒कान् । अ॒भि । अ॒तीति॑ ।
अ॒रि॒च्यत॑ । इन्द्र॑म् । रा॒जा॒नम् । इन्द्र॑म् । अ॒धि॒राज॑मित्यधि-राजम् ।

पद पाठे (वाक्य सहित) – द्वितीयकाण्डे – तृतीयः प्रश्नः

इन्द्रम् । स्वराजानमिति स्व – राजानम् । ततः । वै । सः । इमान् ।
लोकान् । त्रेधा । अदुहत् । तत् । त्रिधातोरिति त्रि – धातौः ।
त्रिधातुत्वमिति त्रिधातु – त्वम् । यम् । कामयेत ।
अन्नाद इत्यन्न – अदः । स्यात् । इति । तस्मै । एतम् ।
त्रिधातुमिति त्रि – धातुम् । निरिति । वपेत् । इन्द्राय । राज्ञे ।
पुरोडाशम् । 27 (50)

2.3.6.2

–मैकादशकपाल–मिन्द्राया–धिराजायेन्द्राय स्वराज्ञेऽयं वा इन्द्रो
राजाऽयमिन्द्रो–ऽधिराजो–ऽसाविन्द्रः स्वराडिमानेव लोकान्त्–स्वेन
भागधेयेनोप धावति त एवास्मा अन्नं प्रयच्छन्त्यन्नाद एव
भवति यथा वत्सेन प्रत्तां गां दुह एवमेवेमान् लोकान् प्रत्तान्
काममन्नाद्यं दुह उत्तानेषु कपालेष्वधि श्रयत्ययातयामत्वाय
त्रयः () पुरोडाशा भवन्ति त्रय इमे लोका एषां लोकानामाप्या

उत्तर॑उत्तरो॑ ज्या॒यान् भव॑त्ये॒वमि॒व ही॒मे लो॒काः समृ॑द्ध्यै॒ सर्वे॑षामभि॒-
गम॑यन्न॒व द्य॒त्यच्छ॑म्बट्कारं॒ व्य॒त्यास॑मन्वा॒हानि॑र्दाहाय । 28

2.3.6.2 - Padam

एका॑दश॒कपा॑लमित्ये॒काद॑श – क॒पाल॑म् । इन्द्रा॑य ।
अधि॑राजायेत्यधि – राजा॑य । इन्द्रा॑य । स्वरा॑ज्ञ इति॒ स्व – राज्ञे॑ ।
अय॑म् । वै । इन्द्रः॑ । राजा॑ । अय॑म् । इन्द्रः॑ । अधि॑राज
इत्यधि॑ – राजः॑ । असौ॑ । इन्द्रः॑ । स्वरा॑डिति॒ स्व – राट् । इमा॑न् ।
ए॒व । लो॒कान् । स्वे॒न । भा॒गधे॑येनेति॒ भाग॑ – धे॒येन॑ । उपे॑ति ।
धा॒वति॑ । ते । ए॒व । अ॒स्मै । अन्न॑म् । प्रे॑ति । यच्छ॑न्ति । अन्ना॑द
इत्यन्न॑ – अ॒दः । ए॒व । भव॑ति । यथा॑ । व॒थ्से॒न । प्र॒त्ताम् । गा॒म् ।
दु॒हे । ए॒वम् । ए॒व । इ॒मान् । लो॒कान् । प्र॒त्तान् । का॒मम् ।
अन्ना॑द्यमित्यन्न – अद्य॑म् । दु॒हे । उ॒त्ताने॑ष्वित्युत्-ताने॑षु । क॒पाले॑षु ।
अधी॑ति । श्रय॑ति । अया॑तयाम॒त्वाये॑त्यया॒तयाम॑ – त्वा॒य । त्रयः॑ () ।
पु॒रोडा॑शाः । भव॑न्ति । त्रयः॑ । इ॒मे । लो॒काः । ए॒षाम् । लो॒काना॑म् ।

आप्त्यै । उत्तर उत्तर इत्युत्तरः – उत्तरः । ज्यायान् । भवति । एवम् ।
 इव । हि । इमे । लोकाः । समृद्ध्या इति सं-ऋद्ध्यै । सर्वेषाम् ।
 अभिगमयन्नित्यभि – गमयन् । अवेति । द्यति ।
 अछंबट्कारमित्यछंबट् – कारम् । व्यत्यासमिति वि – अत्यासम् ।
 अन्विति । आह । अनिर्दाहायेत्यनिः – दाहाय । 28 (76)

(पुरोडाशं – त्रयः – षड्विंशतिश्च) (A6)

2.3.7.1

देवासुराः सँयत्ता आसन् तान् देवानसुरा अजयन् ते देवाः
 पराजिग्याना असुराणां वैश्यमुपाऽऽयन् तेभ्य इन्द्रियं वीर्यमपाक्रामत्
 तदिन्द्रोऽचायत् तदन्वपाक्रामत् तदवरुधं नाशक्नोत् तदस्मादभ्यर्धो
 ऽचरथ् स प्रजापतिमुपाधावत् तमेतया सर्वपृष्ठयाऽयाजयत्
 तयैवास्मिन्निन्द्रियं वीर्यमदधाद्य इन्द्रियकामो – [] 29

2.3.7.1 - Padam

देवासुरा इति देव – असुराः । सँयत्ता इति सं-यत्ताः । आसन् ।
 तान् । देवान् । असुराः । अजयन् । ते । देवाः ।

पद पाठे (वाक्य सहित) – द्वितीयकाण्डे – तृतीयः प्रश्नः

पराजि॒ग्याना॑ इति॒ परा॑ – जि॒ग्यानाः॑ । अ॒सुरा॑णाम् । वै॒श्यम् । उ॒पेति॑ ।
आ॒यन् । ते॒भ्यः । इ॒न्द्रि॒यम् । वी॒र्यम्॑ । अ॒पेति॑ । अ॒क्राम॑त् । तत् ।
इ॒न्द्रः । अ॒चाय॑त् । तत् । अ॒नु । अ॒पेति॑ । अ॒क्राम॑त् । तत् ।
अ॒वरु॑धमित्य॒व – रु॒धम् । न । अ॒शक्नो॑त् । तत् । अ॒स्मात् ।
अ॒भ्य॒र्ध इत्य॑भि – अ॒र्धः । अ॒चर॑त् । सः । प्र॒जाप॑तिमि॒ति
प्र॒जा – प॒तिम् । उ॒पेति॑ । अ॒धाव॑त् । तम् । ए॒तया॑ । स॒र्वपृ॑ष्ठयेति॒
स॒र्व – पृ॑ष्ठया । अ॒याज॑यत् । तया॑ । ए॒व । अ॒स्मिन् । इ॒न्द्रि॒यम् ।
वी॒र्यम्॑ । अ॒दधा॑त् । यः । इ॒न्द्रि॒यका॑म इती॒न्द्रि॒य – का॑मः । 29 (50)

2.3.7.2

वी॒र्य॑का॒मः स्या॑त् तमे॒तया॑ स॒र्वपृ॑ष्ठया याजये॒देता॑ ए॒व दे॒वताः॑ स्वे॒न
भा॒गधे॑येनो॒प धा॑वति॒ ता ए॒वास्मि॑न्नि॒न्द्रि॒यं वी॒र्यं॑ दधति॒यदि॑न्द्रा॒य
रा॒थन्त॑रा॒य नि॒र्वप॑ति॒ यदे॒वाग्ने॑-स्ते॒जस्त॑दे॒वाव रु॒न्धेय॑दिन्द्रा॒य बा॒र्हता॑य
यदे॒वेन्द्र॑स्य ते॒जस्त॑दे॒वाव रु॒न्धेय॑दिन्द्रा॒य वैरू॒पाय॑ यदे॒व
स॒वि॒तुस्ते॒जस्त॑ – [] 30

2.3.7.2 - Padam

वी॒र्य॑का॒म इति॑ वी॒र्य॑ – का॒मः । स्यात् । तम् । ए॒तया॑ ॥
सर्व॑पृ॒ष्ठयेति॑ सर्व॑-पृ॒ष्ठया । या॒जये॑त् । ए॒ताः । ए॒व । दे॒वताः॑ । स्वे॒न ।
भा॒गधे॑ये॒नेति॑ भा॒ग-धे॑ये॒न । उ॒पेति॑ । धा॒वति॑ । ताः । ए॒व । अ॒स्मिन् ।
इन्द्रि॑यम् । वी॒र्य॑म् । द॒धति॑ । यत् । इन्द्रा॑य । रा॒थन्त॑रा॒येति॑
रा॒थम् – त॒राय॑ । नि॒र्वप॑तीति॑ निः – व॒पति॑ । यत् । ए॒व । अ॒ग्नेः ।
तेजः॑ । तत् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । यत् । इन्द्रा॑य । बा॒र्हता॑य ।
यत् । ए॒व । इन्द्र॑स्य । तेजः॑ । तत् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । यत् ।
इन्द्रा॑य । वै॒रूपा॑य । यत् । ए॒व । स॒वितुः॑ । तेजः॑ । तत् । 30 (50)

2.3.7.3

दे॒वाव॑ रु॒न्धे य॒दिन्द्रा॑य वै॒राजा॑य य॒देव॑ धा॒तुस्ते॑ज॒स्तदे॒वाव॑ रु॒न्धे
य॒दिन्द्रा॑य शा॒क्वरा॑य य॒देव॑ म॒रुतां॑ तेज॒स्तदे॒वाव॑ रु॒न्धे य॒दिन्द्रा॑य रै॒वता॑य
य॒देव॑ बृ॒हस्प॑ते॒स्तेज॒स्तदे॒वाव॑ रु॒न्ध ए॒ताव॑न्ति॒ वै ते॒जाँ॑सि॒ तान्ये॒वाव॑
रु॒न्धे उ॒त्ता॒नेषु॑ क॒पाले॑ष्वधि॒ श्रय॑त्य॒यात॑याम॒त्वाय॑ द्वा॒दश॑क॒पालः
पु॒रोडा॑शो – [] 31

2.3.7.3 - Padam

ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । यत् । इन्द्रा॑य । वैरा॑जाय । यत् । ए॒व ।
धा॒तुः । तेजः॑ । तत् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । यत् । इन्द्रा॑य ।
शा॒क्वरा॑य । यत् । ए॒व । म॒रुता॑म् । तेजः॑ । तत् । ए॒व । अ॒वेति॑ ।
रु॒न्धे । यत् । इन्द्रा॑य । रै॒वता॑य । यत् । ए॒व । बृ॒हस्प॑तेः । तेजः॑ ।
तत् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । ए॒ताव॑न्ति । वै । तेजा॑सि । तानि॑ ।
ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । उ॒त्ताने॑ष्वित्युत् – ताने॑षु । क॒पाले॑षु ।
अ॒धीति॑ । श्र॒यति॑ । अ॒यात॑याम॒त्वाये॑त्य॒यात॑याम – त्वा॒य ।
द्वा॒दश॑क॒पाल॒ इति॑ द्वा॒दश – क॒पालः॑ । पु॒रोडा॑शः । 31 (50)

2.3.7.4

भव॑ति वै॒श्वदे॒वत्वा॑य॒ सम॒न्तं॑ प॒र्यव॑द्यति॒ सम॒न्तमे॒वेन्द्रि॑यं॒ वी॒र्यं॑
य॒जमा॑ने दधा॑ति॒ व्य॒त्यास॑-म॒न्वाहा॑नि॒र्दाहा॑याश्च॒ ऋष॑भो॒ वृष्णि॑र्ब॒स्तः
सा॒दक्षि॑णावृष॒त्वायै॑त॒यैव॑यजे॒ताभि॑शस्यमान॒ एता॑श्चे॒द्वा अ॑स्यदे॒वता॑
अ॒न्नम॑द॒न्त्यद॑न्त्यु॒वेवा॑स्य॒ मनु॑ष्याः । 32

2.3.7.4 - Padam

भवति । वैश्वदेवत्वायेति वैश्वदेव – त्वाय । समन्तमिति
सं – अन्तम् । पर्यवद्यतीति परि – अवद्यति । समन्तमिति
सं – अन्तम् । एव । इन्द्रियम् । वीर्यम् । यजमाने । दधाति ।
व्यत्यासमिति वि – अत्यासम् । अन्विति । आह ।
अनिर्दाहायेत्यनिः – दाहाय । अश्वः । ऋषभः । वृष्णिः । बस्तः ।
सा । दक्षिणा । वृषत्वायेति वृष – त्वाय । एतया । एव । यजेत ।
अभिशास्यमान इत्यभि – शास्यमानः । एताः । च । इत् । वै ।
अस्य । देवताः । अन्नम् । अदन्ति । अदन्ति । उ । एव । अस्य ।
मनुष्याः । 32 (38) (इन्द्रियकामः – सवितुस्तैजस्तत् – पुरोडाशौ
– षष्टिश्च) (A7)

2.3.8.1

रजनो वै कौण्डेयः क्रतुजितं जानकिं चक्षुर्वन्यमयात् तस्मा
एतामिष्टिं निरवपदग्नये भ्राजस्वते पुरोडाशमष्टाकपालं
सौर्यं चरुमग्नये भ्राजस्वते पुरोडाशमष्टाकपालं तयैवास्मिन्

चक्षु॑रदधा॒द्-य-श्चक्षु॑कामः॒ स्यात् तस्मा॑ ए॒तामिष्टिं॑ निर्व॒पेद॒ग्नये॑
 भ्राज॑स्वते॒ पुरो॑डाशम॒ष्टाक॑पाल॒ꣳ सौर्यं॑ चरुम॒ग्नये॑ भ्राज॑स्वते
 पुरो॑डाशम॒ष्टाक॑पालम॒ग्नये॑ वै चक्षु॑षा मनु॒ष्या वि - [] 33

2.3.8.1 - Padam

र॒जनः । वै । कौ॒णेयः । क्र॒तुजि॑तमि॒ति क्र॒तु - जि॑तम् । जा॒नकि॑म् ।
 चक्षु॑र्वन्यमि॒ति चक्षुः॑ - व॒न्यम् । अ॒यात् । तस्मै॑ । ए॒ताम् । इष्टि॑म् ।
 नि॒रिति॑ । अ॒वप॑त् । अ॒ग्नये॑ । भ्राज॑स्वते । पु॒रोडा॑शम् ।
 अ॒ष्टाक॑पालमि॒त्यष्टा॑ - क॒पालम् । सौ॒र्यम् । च॒रुम् । अ॒ग्नये॑ ।
 भ्राज॑स्वते । पु॒रोडा॑शम् । अ॒ष्टाक॑पालमि॒त्यष्टा॑ - क॒पालम् । तया॑ ।
 ए॒व । अ॒स्मिन् । चक्षुः॑ । अ॒दधा॑त् । यः । चक्षु॑ष्काम इति
 चक्षुः॑ - का॒मः । स्यात् । तस्मै॑ । ए॒ताम् । इष्टि॑म् । नि॒रिति॑ । व॒पेत् ।
 अ॒ग्नये॑ । भ्राज॑स्वते । पु॒रोडा॑शम् । अ॒ष्टाक॑पालमि॒त्यष्टा॑ - क॒पालम् ।
 सौ॒र्यम् । च॒रुम् । अ॒ग्नये॑ । भ्राज॑स्वते । पु॒रोडा॑शम् ।

अ॒ष्टा॒क॒पा॒ल॒मि॒त्य॒ष्टा॒ – क॒पा॒ल॒म् । अ॒ग्नेः॒ । वै । चक्षु॑षा । म॒नु॒ष्याः॑ ।
वी॒ति॑ । 33 (50)

2.3.8.2

प॒श्य॒न्ति॑ सूर्य॑स्य दे॒वा अ॒ग्निं॑ चै॒व सूर्यं॑ च स्वे॒न भा॒ग॒धे॒ये॒नो॒प धा॒वति॑
तावे॒वास्मिन्॑ चक्षु॑र्ध॒त्तश्चक्षु॑ष्मा॒ने॒व भव॑ति यदा॒ग्ने॒यौ भव॑तश्चक्षु॑षी
ए॒वास्मिन्॑ तत् प्र॒ति द॑धाति यथ् सौ॒र्यो ना॒सिकां॑ तेना॒भितः॑
सौ॒र्यमा॒ग्ने॒यौ भव॑तस्तस्मा॒द॒भितो॑ ना॒सिकां॑ चक्षु॑षी तस्मान्ना॒सिक॑या
चक्षु॑षी वि॒धृते॑ स॒मानी॑ या॒ज्यानु॒वाक्ये॑ भव॑तः स॒मान॑ हि () चक्षुः॑
समृ॑द्ध्य॒ा उ॒दुत्यं॑ जा॒तवे॑दस॒ सप्त॑ त्वा ह॒रितो॑ रथे चि॒त्रं
दे॒वाना॑मु॒दगा॑दनी॒कमि॑ति पिण्डा॒न् प्र॑यच्छति चक्षु॑रे॒वास्मै॑ प्र॑यच्छति
यदे॒व तस्य॑ तत् । 34

2.3.8.2 - Padam

प॒श्य॒न्ति॑ । सूर्य॑स्य । दे॒वाः । अ॒ग्निम् । च । ए॒व । सूर्य॑म् । च ।
स्वे॒न । भा॒ग॒धे॒ये॒नेति॑ भा॒ग – धे॒ये॒न । उ॒पेति॑ । धा॒वति॑ । तौ । ए॒व ।
अ॒स्मिन् । चक्षुः॑ । ध॒त्तः । चक्षु॑ष्मान् । ए॒व । भव॑ति । यत् ।

पद पाठे (वाक्य सहित) – द्वितीयकाण्डे – तृतीयः प्रश्नः

आग्ने॒यौ । भवतः॑ । चक्षु॑षी इति॑ । ए॒व । अ॒स्मिन् । तत् । प्रतीति॑ ।
दधाति॑ । यत् । सौ॒र्यः । नासि॑काम् । तेन॑ । अ॒भितः॑ । सौ॒र्यम् ।
आग्ने॒यौ । भवतः॑ । तस्मा॑त् । अ॒भितः॑ । नासि॑काम् । चक्षु॑षी इति॑ ।
तस्मा॑त् । नासि॑कया । चक्षु॑षी इति॑ । वि॒धृते॑ इति॑ वि – धृ॒ते ।
समा॒नी इति॑ । या॒ज्यानु॒वाक्ये॑ इति॑ या॒ज्या – अनु॒वाक्ये॑ । भवतः॑ ।
समा॒नम् । हि () । चक्षुः॑ । समृ॑द्ध्य इति॑ सं-ऋ॒द्ध्यै । उदि॑ति ।
उ । त्यम् । जा॒तवे॑दसमि॑ति जा॒त – वे॒दसम् । सप्त॑ । त्वा । हरि॑तः ।
रथे॑ । चि॒त्रम् । दे॒वाना॑म् । उदि॑ति । आ॒गात् । अ॒नीक॑म् । इति॑ ।
पिण्डा॑न् । प्रेति॑ । य॒च्छति॑ । चक्षुः॑ । ए॒व । अ॒स्मै । प्रेति॑ । य॒च्छति॑ ।
यत् । ए॒व । तस्य॑ । तत् । 34 (78)

(वि – ह्य – षावि॑शतिश्च) (A8)

2.3.9.1

ध्रु॒वो॑ऽसि ध्रु॒वो॑ऽह॒ꣳ स॒जाते॑षु भूया॑सं धी॒रश्चे॑त्ता वसु॑विद् ध्रु॒वो॑ऽसि
ध्रु॒वो॑ऽह॒ꣳ स॒जाते॑षु भूया॑समु॒ग्रश्चे॑त्ता वसु॑विद् ध्रु॒वो॑ऽसि ध्रु॒वो॑ऽह॒ꣳ

स॒जा॒तेषु॑ भू॒यास॑म॒भिभू॑श्चे॒त्ता व॒सु॒वि॒दा म॒न॒म॒स्याम॑न॒स्य दे॒वा ये॑
स॒जा॒ताः कु॒माराः॑ स॒म॒न॒स॒स्तान॑हं का॒मये॑ ह॒दा ते मां का॒म॒य॒न्ताम्
ह॒दा तान् म॒ आम॑न॒सः कृ॒धि स्वा॒हा ऽम॑न॒म॒स्या – [] 35

2.3.9.1 - Padam

ध्रु॒वः । अ॒सि । ध्रु॒वः । अ॒हम् । स॒जा॒तेष्वि॑ति स – जा॒तेषु॑ ।
भू॒यास॑म् । धी॒रः । चे॒त्ता॑ । व॒सु॒वि॒दिति॑ व॒सु – वि॒त् । ध्रु॒वः । अ॒सि ।
ध्रु॒वः । अ॒हम् । स॒जा॒तेष्वि॑ति स – जा॒तेषु॑ । भू॒यास॑म् । उ॒ग्रः ।
चे॒त्ता॑ । व॒सु॒वि॒दिति॑ व॒सु – वि॒त् । ध्रु॒वः । अ॒सि । ध्रु॒वः । अ॒हम् ।
स॒जा॒तेष्वि॑ति स – जा॒तेषु॑ । भू॒यास॑म् । अ॒भिभू॑रि॒त्यभि॑ – भूः ।
चे॒त्ता॑ । व॒सु॒वि॒दिति॑ व॒सु – वि॒त् । आ॒म॒न॒मि॒त्या – म॒न॒म् । अ॒सि ।
आ॒म॒न॒स्ये॒त्या – म॒न॒स्य॑ । दे॒वाः । ये॑ । स॒जा॒ता इति॑ स – जा॒ताः ।
कु॒माराः॑ । स॒म॒न॒स इति॑ स – म॒न॒सः॑ । तान् । अ॒हम् । का॒मये॑ ।
ह॒दा । ते॑ । मा॒म् । का॒म॒य॒न्ताम् । ह॒दा । तान् । मे॑ ।

आमन॑स इ॒त्या – मन॑सः । कृ॒धि । स्वा॒हा ।

आमन॑मित्या – मन॑म् । अ॒सि । 35 (50)

2.3.9.2

–मन॑स्य दे॒वा याः स्त्रि॑यः सम॑नसस्ता अ॒हं का॑मये हृ॒दा ता मां
का॑मयन्तां हृ॒दा ता म॒ आम॑नसः कृ॒धि स्वा॒हा वैश्व॑दे॒वी सा॒ङ्ग्र॑हणीं
निर्व॑पेद्ग्रा॒मका॑मो वैश्व॑दे॒वा वै स॑जाता वि॒श्वा ने॒व दे॒वान्थ॑स्वेन
भा॒गधे॑येनोप॒ धाव॑ति त ए॒वास्मै॑ सजा॒तान् प्र॑ यच्छन्ति ग्रा॒म्येव॑ भवति
सा॒ङ्ग्र॑हणी भवति मनो॒ग्रह॑णं वैस॒ङ्ग्र॑हणं मन॑ ए॒व
सजा॑तानां – [] 36

2.3.9.2 - Padam

आमन॑स्येत्या – मन॑स्य । दे॒वाः । याः । स्त्रि॑यः । सम॑नस इति
स – मन॑सः । ताः । अ॒हम् । का॑मये । हृ॒दा । ताः । माम् ।
का॑मयन्ताम् । हृ॒दा । ताः । मे॒ । आम॑नस इत्या – मन॑सः ।
कृ॒धि । स्वा॒हा । वैश्व॑दे॒वीमि॑ति वैश्व – दे॒वीम् ।
सा॒ङ्ग्र॑हणीमि॑ति सां – ग्र॒हणी॑म् । निरि॑ति । व॒पेत् ।

ग्राम॑काम॒ इति॑ ग्राम॒ – कामः॑ । वै॒श्वदे॒वा इति॑ वै॒श्व – दे॒वाः ।
वै । स॒जा॒ता इति॑ स – जा॒ताः । वि॒श्वान् । ए॒व । दे॒वान् । स्वे॒न ।
भा॒गधे॒येनेति॑ भा॒ग – धे॒येन॑ । उ॒पेति॑ । धा॒वति॑ । ते । ए॒व ।
अ॒स्मै । स॒जा॒तानि॑ति स-जा॒तान् । प्रेति॑ । य॒च्छन्ति॑ । ग्रा॒मी । ए॒व ।
भ॒वति॑ । सां॒ग्रह॑णीति॑ सां – ग्र॒हणी॑ । भ॒वति॑ । म॒नो॒ग्रह॑णमि॒ति
म॒नः – ग्र॒हण॑म् । वै । सं॒ग्रह॑णमि॒ति सं – ग्र॒हण॑म् । म॒नः । ए॒व ।
स॒जा॒तानामि॑ति स – जा॒तानाम् । 36 (50)

2.3.9.3

गृ॒ह्णाति॑ ध्रु॒वोऽसि॑ ध्रु॒वोऽह॑ꣳ स॒जा॒तेषु॑ भू॒यास॑मि॒ति परि॒धीन् परि॑
द॒धात्या॑शि॒षमे॒वैता॑मा शा॒स्तेऽथो॑ ए॒तदे॒व सर्व॑ꣳ स॒जा॒तेष्वधि॑ भ॒वति॑
यस्यै॒वं वि॒दुष॑ ए॒ते परि॒धयः॑ परि॒धीय॑न्त आ॒म न॑म॒स्याम॑नस्य दे॒वा
इति॑ ति॒स्र आ॑हु॒ती र्जु॑होत्ये॒ताव॑न्तो वै स॒जा॒ता ये॑ म॒हान्तो॑ ये क्षु॒ल्लका॑
याः स्त्रि॒यस्ता॑ने॒वाव रु॑न्धे () त ए॒नम॑वरु॒द्धा उप॑ तिष्ठन्ते । 37

2.3.9.3 - Padam

गृ॒ह्णा॒ति । ध्रु॒वः । अ॒सि । ध्रु॒वः । अ॒हम् । स॒जा॒ते॒ष्वि॒ति स-जा॒तेषु॑ ।
भू॒या॒सम् । इति॑ । परि॒धी॒निति॑ परि - धीन् । परी॒ति । द॒धा॒ति ।
आ॒शि॒ष॒मि॒त्या॑ - शि॒ष॒म् । ए॒व । ए॒ताम् । ए॒ति । शा॒स्ते । अथो॑ इति॑ ।
ए॒तत् । ए॒व । सर्व॑म् । स॒जा॒ते॒ष्वि॒ति स-जा॒तेषु॑ । अधी॒ति । भ॒व॒ति ।
यस्य॑ । ए॒वम् । वि॒दुषः॑ । ए॒ते । परि॒धय॑ इति॑ परि - धयः॑ ।
परि॒धी॒यन्त॑ इति॑ परि - धी॒यन्ते॑ । आ॒म॒न॒मि॒त्या॑ - म॒न॒म् । अ॒सि ।
आ॒म॒न॒स्ये॒त्या॑ - म॒न॒स्य । दे॒वाः । इति॑ । ति॒स्रः ।
आ॒हु॒ती॒रि॒त्या॑ - हु॒तीः । जु॒हो॒ति । ए॒ता॒व॒न्तः । वै । स॒जा॒ता इति॑
स-जा॒ताः । ये । म॒हा॒न्तः । ये । क्षु॒ल्ल॒काः । याः । स्त्रि॒यः । तान् ।
ए॒व । अ॒वे॒ति । रु॒न्धे () । ते । ए॒नम् । अ॒व॒रु॒द्धा इत्य॑व - रु॒द्धाः ।
उ॒पे॒ति । ति॒ष्ठ॒न्ते । 37 (55)

(स्वा॒हा ऽम॑न॒मसि॑ - स॒जा॒ता॒नां॑ - रु॒न्धे - प॒ञ्च च) (A9)

2.3.10.1

यन्न॑वमै॒त् तन्न॑वनी॒तम॑भवद्-यद॑स॒र्पत् तथ् सर्पि॑रभवद्-यद॑ध्रिय॒त
तद् घृ॒तम॑भवद॒श्विनोः॑ प्रा॒णोऽसि॑ तस्य॑ ते द॒त्तां य॑योः प्रा॒णोऽसि॑
स्वाहे॑न्द्रस्य प्रा॒णोऽसि॑ तस्य॑ ते द॒दातु॑ यस्य॑ प्रा॒णोऽसि॑ स्वाहा
मि॒त्राव॑रुणयोः प्रा॒णोऽसि॑ तस्य॑ ते द॒त्तां य॑योः प्रा॒णोऽसि॑ स्वाहा
विश्वे॑षां दे॒वानां॑ प्रा॒णोऽसि॑ - [] 38

2.3.10.1 - Padam

यत् । न॒वम् । ऐ॒त् । तत् । न॒वनी॑तमि॒ति न॒व - नी॒तम् । अ॒भवत् ।
यत् । अ॒स॒र्पत् । तत् । सर्पिः॑ । अ॒भवत् । यत् । अ॒ध्रिय॑त । तत् ।
घृ॒तम् । अ॒भवत् । अ॒श्विनोः॑ । प्रा॒ण इति॑ प्र-अ॒नः । अ॒सि । तस्य॑ ।
ते । द॒त्ताम् । य॑योः । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । अ॒सि । स्वाहा॑ ।
इन्द्र॑स्य । प्रा॒ण इति॑ प्र-अ॒नः । अ॒सि । तस्य॑ । ते । द॒दातु॑ । यस्य॑ ।
प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । अ॒सि । स्वाहा॑ । मि॒त्राव॑रुणयो॒रिति॑
मि॒त्रा - व॑रुणयोः । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । अ॒सि । तस्य॑ । ते ।

दत्ता॑म् । ययोः॑ । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । अ॒सि । स्वा॒हा ।

वि॒श्वे॒षाम् । दे॒वाना॑म् । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । अ॒सि । 38 (50)

2.3.10.2

तस्य॑ ते ददतु॑ येषां॑ प्रा॒णो॒ऽसि॑ स्वा॒हा घृ॒तस्य॑ धा॒राम॑मृ॒तस्य॑
पन्था॑मिन्द्रे॒ण दत्तां॑ प्रय॒तां म॒रुद्भिः॑ । तत् त्वा॑ वि॒ष्णुः पर्य॑पश्यत् तत्
त्वे॒डा ग॒व्यैर॑यत् । पा॒वमा॑नेन त्वा स्तो॒मेन॑ गा॒यत्र॑स्य वर्त॒न्योपा॑शो
वी॒र्ये॑ण दे॒वस्त्वा॑ सवि॒तोत् सृ॑जतु जी॒वात॑वे जी॒वन॑स्यायै बृहद्-
रथ॑न्तरयो॒स्त्वा स्तो॒मेन॑ त्रि॒ष्टुभो॑ वर्त॒न्या शु॒क्रस्य॑ वी॒र्ये॑ण
दे॒वस्त्वा॑ सवि॒तोत् – [] 39

2.3.10.2 - Padam

तस्य॑ । ते । ददतु॑ । येषा॑म् । प्रा॒ण इति॑ प्र-अ॒नः । अ॒सि । स्वा॒हा ।
घृ॒तस्य॑ । धा॒राम् । अ॒मृ॒तस्य॑ । पन्था॑म् । इन्द्रे॒ण । दत्ता॑म् ।
प्रय॑तामिति प्र – य॒ताम् । म॒रुद्भि॒रिति॑ म॒रुत् – भिः॑ । तत् । त्वा ।
वि॒ष्णुः । परि॑ति । अ॒पश्य॑त् । तत् । त्वा । इ॒डा । ग॒वि । ऐ॑रयत् ।
पा॒वमा॑नेन । त्वा । स्तो॒मेन॑ । गा॒यत्र॑स्य । वर्त॒न्या ।

उपा॒ञ्शोरित्युप॑-अ॒ञ्शोः॑ । वी॒र्येण॑ । दे॒वः । त्वा । स॒विता । उ॒दिति॑ ।
 सृ॒जतु॑ । जी॒वात॑वे । जी॒वनस्या॑यै ॥ बृ॒हद्रथ॑न्तरयो॒रिति॑
 बृ॒हत् - रथ॑न्तरयोः॑ । त्वा । स्तो॒मेन॑ । त्रि॒ष्टुभः॑ । वर्त॑न्या । शु॒क्रस्य॑ ।
 वी॒र्येण॑ । दे॒वः । त्वा । स॒विता । उ॒दिति॑ । 39 (50)

2.3.10.3

सृ॒जतु॑ जी॒वात॑वे जी॒वनस्या॑या अ॒ग्नेस्त्वा॑ मा॒त्रया॑ जग॑त्यै
 वर्त॑न्याऽऽप्र॒यण॑स्य वी॒र्येण॑ दे॒वस्त्वा॑ स॒वितो॑थ् सृ॒जतु॑ जी॒वात॑वे
 जी॒वनस्या॑या इ॒मम॑ग्न॒ आयु॑षे॒ वर्च॑से॒ कृधि॑ प्रि॒यञ् रेतो॑ वरुण॒ सोम॑
 राज॑न् । मा ते॒वास्मा॑ अ॒दिते॑ शर्म॒ यच्छ॑ विश्वे॒ देवा॑ जर॒दष्टि॑र्यथाऽस॑त् ।
 अ॒ग्निरा॑युष्मान्त् स वन॒स्पति॑भिरा॒युष्मान् तेन॑ त्वाऽऽयु॑षाऽऽयुष्मन्तं
 करो॑मि सोम॒ आयु॑ष्मान्त् () स ओष॑धीभि॒र्यज्ञ॑ आयुष्मान्त् स
 दक्षि॑णाभि॒र्ब्रह्मा॑ऽऽयुष्मत् तद्-ब्रा॒ह्मणै॑रा॒युष्मद् दे॒वा आयु॑ष्मन्तस्तेऽमृ॑तेन
 पि॒तर॑ आयुष्मन्तस्ते॒ स्वध॑याऽऽयुष्मन्तस्तेन॒ त्वा
 ऽऽयु॑षाऽऽयुष्मन्तं करो॑मि । 40

2.3.10.3 - Padam

सृ॒जतु॑ । जी॒वात॑वे । जी॒वन॑स्यायै॑ ॥ अ॒ग्नेः॑ । त्वा॒ । मा॒त्रया॑ । जग॑त्यै ।
वर्त॑न्या । आ॒ग्रय॑णस्य॑ । वी॒र्ये॑ण । दे॒वः॑ । त्वा॒ । स॒विता॑ । उ॒दि॒ति॑ ।
सृ॒जतु॑ । जी॒वात॑वे । जी॒वन॑स्यायै॑ ॥ इ॒मम् । अ॒ग्ने॑ । आ॒यु॒षे ।
वर्च॑से । कृ॒धि॑ । प्रि॒यम् । रे॒तः॑ । व॒रु॒ण॑ । सो॒म॑ । रा॒ज॒न् । मा॒ता ।
इ॒व । अ॒स्मै । अ॒दि॒ते॑ । श॒र्म॑ । य॒च्छ॑ । वि॒श्वे॑ ॥ दे॒वाः॑ । ज॒रद॑ष्टिरिति॑
ज॒रत् - अ॒ष्टिः॑ । य॒था॑ । अ॒सत् । अ॒ग्निः॑ । आ॒यु॒ष्मान् । सः॑ ।
व॒नस्प॑तिभि॒रिति॑ व॒नस्प॑ति-भिः॑ । आ॒यु॒ष्मान् । ते॒न॑ । त्वा॒ । आ॒यु॒षा ।
आ॒यु॒ष्मन्त॑म् । क॒रो॒मि॑ । सो॒मः॑ । आ॒यु॒ष्मान् () । सः॑ ।
ओ॒ष॒धीभि॑रि॒त्यो॒ष॒धि॑ - भिः॑ । य॒ज्ञः॑ । आ॒यु॒ष्मान् । सः॑ । दक्षि॑णाभिः॑ ।
ब्र॒ह्म॑ । आ॒यु॒ष्मत् । तत् । ब्रा॒ह्म॒णैः॑ । आ॒यु॒ष्मत् । दे॒वाः॑ । आ॒यु॒ष्मन्तः॑ ।
ते॑ । अ॒मृ॒तेन॑ । पि॒तरः॑ । आ॒यु॒ष्मन्तः॑ । ते॑ । स्व॒धये॑ति॑ स्व - ध॒या॑ ॥
आ॒यु॒ष्मन्तः॑ । ते॒न॑ । त्वा॒ । आ॒यु॒षा । आ॒यु॒ष्मन्त॑म् । क॒रो॒मि॑ । 40 (75)

(विश्वेषां देवानां प्राणोऽसि – त्रिष्टुभो वर्तन्या शुक्रस्य वीर्येण
देवस्त्वा सवितोथ – सोम आयुष्मान् – पञ्चविंशतिश्च) (A10)

2.3.11.1

अग्निं वा एतस्य शरीरं गच्छति सोमं रसो वरुण एनं वरुणपाशेन
गृह्णाति सरस्वतीं वागग्नाविष्णू आत्मा यस्य ज्योगामयति यो
ज्योगामयावी स्याद्यो वा कामयेत सर्वमायुरियामिति तस्मा एतामिष्टिं
निर्वपेदाग्नेय – मष्टाकपालं सौम्यं चरुं वारुणं दशकपालं
सारस्वतं चरुमागनावैष्णव – मेकादशकपाल – मग्नेरेवास्य शरीरं
निष्क्रीणाति सोमाद्रसं – [] 41

2.3.11.1 - Padam

अग्निम् । वै । एतस्य । शरीरम् । गच्छति । सोमम् । रसः ।
वरुणः । एनम् । वरुणपाशेनेति वरुण – पाशेन । गृह्णाति ।
सरस्वतीम् । वाक् । अग्नाविष्णू इत्यग्ना – विष्णू । आत्मा । यस्य ।
ज्योक् । आमयति । यः । ज्योगामयावीति ज्योक् – आमयावी ।
स्यात् । यः । वा । कामयेत । सर्वम् । अयुः । इयाम् । इति ।

तस्मै॑ । ए॒ताम् । इ॒ष्टिम् । नि॒रिति॑ । व॒पेत् । आ॒ग्ने॒यम् ।
अ॒ष्टा॒क॒पा॒ल॒मि॒त्य॒ष्टा॑ – क॒पा॒लम् । सौ॒म्यम् । च॒रुम् । वा॒रु॒णम् ।
द॒श॒क॒पा॒ल॒मि॒ति॒ द॒श॑ – क॒पा॒लम् । सा॒र॒स्व॒तम् । च॒रुम् ।
आ॒ग्ना॒वै॒ष्ण॒व॒मि॒त्या॒ग्ना॑ – वै॒ष्ण॒वम् ।
एका॒द॒श॒क॒पा॒ल॒मि॒त्ये॒का॒द॒श॑ – क॒पा॒लम् । अ॒ग्नेः॑ । ए॒व । अ॒स्य॑ ।
शरी॑रम् । नि॒ष्क्री॒णाती॑ति॒ निः॑ – क्री॒णाति॑ । सो॒मात् । र॒सम् । 41 (50)

2.3.11.2

वा॒रु॒णे॒नै॒वैनं॑ वा॒रु॒ण॒पा॒शा॒न् मु॒ञ्च॑ति॒ सा॒र॒स्व॒ते॒न वा॒चं॑ द॒धा॒त्य॒ग्निः॑
स॒र्वा दे॒वता॑ वि॒ष्णु॒र्यज्ञो॑ दे॒वता॑भि॒श्चै॒वैनं॑ य॒ज्ञेन॑ च भिष॒ज्यत्यु॑त
यदी॒तासु॑ भ॒वति॑ जी॒वत्ये॑व यन्न॒वमै॑त् तन्न॒वनी॑तम– भव॒दित्या॑ज्य–
मवे॒क्षते॑रूपमे॒वा॒स्यै–त॑न्महि॒मानं॑ व्याच॒ष्टेऽश्वि॑नौः प्रा॒णोऽसी॑त्याहा॒श्विनौ॑
वै दे॒वानां॑ – [] 42

2.3.11.2 - Padam

वा॒रु॒णे॒न । ए॒व । ए॒नम् । वा॒रु॒ण॒पा॒शा॒दि॒ति॒ वा॒रु॒ण॑ – पा॒शा॒त् ।
मु॒ञ्च॑ति॒ । सा॒र॒स्व॒ते॒न । वा॒चम् । द॒धा॒ति॒ । अ॒ग्निः॑ । स॒र्वाः॑ ।

दे॒वताः॑ । वि॒ष्णुः॑ । य॒ज्ञः॑ । दे॒वता॑भिः । च॒ । ए॒व । ए॒नम् । य॒ज्ञेन॑ ।
च॒ । भि॒षज्य॑ति । उ॒त । य॒दि । इ॒तासु॑रिती॒त – अ॒सुः॑ । भ॒वति॑ ।
जी॒वति॑ । ए॒व । यत् । न॒वम् । ऐ॒त् । तत् । न॒वनी॑तमि॒ति न॒व-नी॑तम् ।
अ॒भव॑त् । इ॒ति । आ॒ज्यम्॑ । अ॒वेति॑ । ई॒क्षते॑ । रू॒पम् । ए॒व । अ॒स्य ।
ए॒तत् । म॒हिमा॑नम् । व्या॒चष्ट॑ इति वि-आ॒चष्टे॑ । अ॒श्विनोः॑ ।
प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । अ॒श्विनौ॑ । वै ।
दे॒वाना॑म् । 42 (50)

2.3.11.3

भि॒षजौ॑ ता॒भ्यामे॒वास्मै॑ भेष॒जं क॑रोतीन्द्र॒स्य प्रा॒णो ऽसी॑त्याहेन्द्रि॒य-
मे॒वास्मि॑न्ने॒तेन॑ दधाति मि॒त्राव॑रुणयोः प्रा॒णो ऽसी॑त्याह प्रा॒णापा॑नावे-
वास्मि॑न्ने॒तेन॑ दधाति वि॒श्वेषां॑ दे॒वानां॑ प्रा॒णो ऽसी॑त्याह
वी॒र्यमे॒वास्मि॑न्ने॒तेन॑ दधाति घृ॒तस्य॑ धा॒राम॑मृ॒तस्य॑ पन्था॒मित्या॑ह
यथा॑य॒जुरे॒वैतत्॑ पा॒वमा॑नेन त्वा स्तो॒मेने॑त्या – [] 43

2.3.11.3 - Padam

भि॒षजौ॑ । ता॒भ्याम् । ए॒व । अ॒स्मै । भे॒षज॑म् । क॒रोति॑ । इन्द्र॑स्य ।
प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । इन्द्रि॑यम् । ए॒व ।
अ॒स्मिन् । ए॒तेन॑ । द॒धाति॑ । मि॒त्रावरु॑णयोरिति॑ मि॒त्रा – वरु॑णयोः ।
प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । प्रा॒णापा॑नाविति॑
प्रा॒ण – अपा॑नौ । ए॒व । अ॒स्मिन् । ए॒तेन॑ । द॒धाति॑ । विश्वे॑षाम् ।
दे॒वाना॑म् । प्रा॒ण इति॑ प्र – अ॒नः । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । वी॒र्य॑म् ।
ए॒व । अ॒स्मिन् । ए॒तेन॑ । द॒धाति॑ । घृ॒तस्य॑ । धा॒राम् । अ॒मृत॑स्य ।
पन्था॑म् । इति॑ । आ॒ह । यथा॑यजुरिति॑ यथा – य॒जुः ।
ए॒व । ए॒तत् । पा॒वमा॑नेन॑ । त्वा । स्तो॑मेन॑ । इति॑ । 43 (50)

2.3.11.4

–ह प्रा॒णमे॒वास्मि॑न्ने॒तेन॑ द॒धाति॑ बृ॒हद्-रथ॑न्तरयो॒स्त्वा स्तो॑मेने॒त्याहौ॑ज
ए॒वास्मि॑न्ने॒तेन॑ द॒धात्य॑ग्ने॒स्त्वा मा॒त्रये॑त्याहा-ऽऽत्मा॑न-मे॒वास्मि॑न्ने॒तेन॑
द॒धात्यृ॑त्विजः॒ पर्या॑हुर्या॒वन्त॑ ए॒वर्त्वि॑जस्त॒ ए॒नं भि॑षज्यन्ति ब्र॒ह्म॒णो

ह॒स्तम॒न्वार॒भ्य पर्या॑हु॒रेक॒धैव॒ यज॑मान॒ आयु॑र्दधति॒ यदे॒व

तस्य॒ तद्धि॑रण्याद् – [] 44

2.3.11.4 - Padam

आ॒ह । प्रा॒णमि॑ति प्र – अ॒नम् । ए॒व । अ॒स्मिन् । ए॒तेन॑ । द॒धाति॑ ।
बृ॒हद्र॑थन्त॒रयो॑रिति॒ बृ॒हत्-र॑थन्त॒रयोः॑ । त्वा । स्तो॒मेन॑ । इति॑ । आ॒ह ।
ओ॒जः । ए॒व । अ॒स्मिन् । ए॒तेन॑ । द॒धाति॑ । अ॒ग्नेः । त्वा । मा॒त्रया॑ ।
इति॑ । आ॒ह । आ॒त्मान॑म् । ए॒व । अ॒स्मिन् । ए॒तेन॑ । द॒धाति॑ ।
ऋ॒त्विजः॑ । प॒रीति॑ । आ॒हुः । या॒वन्तः॑ । ए॒व । ऋ॒त्विजः॑ । ते । ए॒नम् ।
भि॒षज्य॑न्ति । ब्र॒ह्मणः॑ । ह॒स्तम् । अ॒न्वार॒भ्येत्य॑नु – आ॒रभ्य॑ ।
प॒रीति॑ । आ॒हुः । ए॒कधै॑त्ये॒क – धा॑ । ए॒व । यज॑माने । आ॒युः ।
द॒धति॑ । यत् । ए॒व । तस्य॑ । तत् । हि॒रण्या॑त् । 44 (50)

2.3.11.5

घृ॒तं नि॒ष्पि॒बत्या॑युर्वै॒ घृ॒तम॑मृ॒तं हिर॑ण्यम॒मृता॑दे॒वा ऽऽयु॑र्नि॒ष्पि॒बति॑
श॒तमा॑नं भवति॒ श॒तायुः॑ पु॒रुषः॑ श॒तेन्द्रि॑य॒ आयु॑ष्ये॒वेन्द्रि॑ये
प्र॒ति॒तिष्ठ॑त्यथो॒ खलु॑ या॒वतीः॑ समा॒ ए॒ष्यन् म॑न्येत॒ ताव॑न्मा॒नः स्या॑त्

समृद्ध्य॑ आ॒म॒ग्न॒ आयु॑षे॒ वर्च॑से॒ कृ॒धी॒त्या॒हा ऽऽयु॑रे॒वास्मि॑न् वर्चो॑
दधा॑ति वि॒श्वे दे॒वा ज॑रद॒ष्टि॒र्यथा॑ ऽस॒दित्या॑ () –ह॒ ज॑रद॒ष्टि॒मे॒वैनं॑
क॒रोत्य॒ग्नि॒-रा॒युष्मा॑नि॒ति ह॑स्तं गृ॒ह्णात्ये॑ते वै दे॒वा आ॒युष्म॑न्त॒स्त
ए॒वास्मि॑न्नायु॒र्दध॑ति॒ सर्व॑मायु॒रेति॑ । 45

2.3.11.5 - Padam

घृ॒तम् । नि॒रिति॑ । पि॒बति॑ । आ॒युः । वै । घृ॒तम् । अ॒मृत॑म् ।
हि॒र॒ण्यम् । अ॒मृता॑त् । ए॒व । आ॒युः । नि॒रिति॑ । पि॒बति॑ । श॒त॒मा॒न॒मिति॑
श॒त – मा॒नम् । भ॒वति॑ । श॒ता॒यु॒रिति॑ श॒त – आ॒युः । पु॒रुषः॑ ।
श॒तेन्द्रि॑य॒ इति॑ श॒त – इन्द्रि॑यः । आ॒युषि॑ । ए॒व । इन्द्रि॑ये । प्र॒तीति॑ ।
तिष्ठ॑ति । अथो॒ इति॑ । ख॒लु । या॒वतीः॑ । स॒माः । ए॒ष्यन् । म॒न्येत॑ ।
ता॒वन्मा॑न॒मिति॑ ता॒वत् – मा॒नम् । स्या॑त् । स॒मृद्ध्य॑ इति॒
स॒म् – ऋ॒द्ध्यै । इ॒मम् । अ॒ग्ने । आ॒युषे॑ । वर्च॑से । कृ॒धि । इति॑ ।
आ॒ह । आ॒युः । ए॒व । अ॒स्मिन् । वर्चः॑ । दधा॑ति । वि॒श्वे । दे॒वाः ।
ज॒रद॑ष्टि॒रिति॑ ज॒रत् – अ॒ष्टिः । यथा॑ । अ॒सत् । इति॑ () । आ॒ह ।

जरदष्टिमिति जरत् – अष्टिम् । एव । एनम् । करोति । अग्निः ।
 आयुष्मान् । इति । हस्तम् । गृह्णाति । एते । वै । देवाः ।
 आयुष्मन्तः । ते । एव । अस्मिन् । आयुः । दधति । सर्वम् ।
 आयुः । एति । 45 (72) (रसं – देवानाञ्-स्तोमेनेति-हिरण्या-
 दसदिति-द्वाविंशतिश्च) (A11)

2.3.12.1

प्रजापति वरुणायाश्चमनयत् स स्वां देवतामाच्छत् स पर्यदीर्यत्
 स एतं वारुणं चतुष्-कपालमपश्यत् तं निरवपत् ततो वै स वरुण-
 पाशादमुच्यत वरुणो वा एतं गृह्णाति योऽश्वं प्रतिगृह्णाति यावतोऽश्वान्
 प्रतिगृह्णीयात् तावतो वारुणान् चतुष्कपालान् निर्वपेद्-वरुणमेव स्वेन
 भागधेयेनोप धावति स एवैनं वरुणपाशान् -मुञ्चति - [] 46

2.3.12.1 - Padam

प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । वरुणाय । अश्वम् । अनयत् । सः ।
 स्वाम् । देवताम् । आच्छत् । सः । परीति । अदीर्यत् । सः । एतम् ।
 वारुणम् । चतुष्कपालमिति चतुः – कपालम् । अपश्यत् ।

तम् । निरिति । अवपत् । ततः । वै । सः । वरुणपाशादिति
वरुण – पाशात् । अमुच्यत । वरुणः । वै । एतम् । गृह्णाति । यः ।
अश्वम् । प्रतिगृह्णातीति प्रति – गृह्णाति । यावतः । अश्वान् ।
प्रतिगृह्णीयादिति प्रति – गृह्णीयात् । तावतः । वारुणान् ।
चतुष्कपालानिति चतुः – कपालान् । निरिति । वपेत् ।
वरुणम् । एव । स्वेन । भागधेयेनेति भाग – धेयेन । उपेति ।
धावति । सः । एव । एनम् । वरुणपाशादिति वरुण – पाशात् ।

मुञ्चति । 46 (50)

2.3.12.2

चतुष्कपाला भवन्ति चतुष्पाद्ध्यश्वः समृद्ध्यै एकमतिरिक्तं
निर्वपेद्-यमेव प्रतिग्राही भवति यं वा नाध्येति तस्मादेव
वरुणपाशान् मुच्यते यद्यपरं प्रतिग्राही स्यात् सौर्यमेककपालमनु
निर्वपेदमुमेवा ऽऽदित्यमुच्चारं कुरुते ऽपोऽवभृथमवैत्यप्सु वै
वरुणः साक्षादेव वरुणमव यजते ऽपोनप्त्रीयं चरुं () पुनरेत्य

निर्व॑पेद॒प्सु यो॒निर्वा॑ अ॒श्वः स्वामे॑वैनँ॒योनिं॑ गमयति॒ स ए॒नञ् शान्त॑
उप॑ तिष्ठते । 47

2.3.12.2 - Padam

चतु॑ष्क॒पाला॑ इति॒ चतुः॑ – क॒पालाः॑ । भव॑न्ति । चतु॑ष्पादिति॒
चतुः॑ – पा॒त् । हि । अ॒श्वः । समृ॑द्ध्य॒ इति॒ सं – ऋ॒द्ध्यै॑ । एक॑म् ।
अति॑रिक्त॒मित्यति॑ – रिक्त॑म् । निरि॑ति । वपे॑त् । यम् । ए॒व ।
प्रति॑ग्राहीति॒ प्रति॑ – ग्रा॒ही । भव॑ति । यम् । वा । न ।
अ॒ध्येतीत्य॑धि – ए॒ति । तस्मा॑त् । ए॒व । वरु॑णपा॒शादिति॑
वरु॑ण – पा॒शात् । मु॒च्यते॑ । यदि॑ । अ॒परम् । प्रति॑ग्राहीति॒
प्रति॑ – ग्रा॒ही । स्या॑त् । सौ॒र्यम् । एक॑क॒पाल॒मित्येक॑ – क॒पालम् ।
अनु॑ । निरि॑ति । वपे॑त् । अ॒मुम् । ए॒व । आ॒दित्य॑म् ।
उच्चा॑रमित्यु॒त् – चा॒रम् । कुरु॑ते । अ॒पः ।
अ॒वभृ॑थमित्य॒व – भृ॑थम् । अ॒वेति॑ । ए॒ति । अ॒प्स्वि॒त्यप् – सु॑ । वै ।
वरु॑णः । सा॒क्षादिति॑ स-अ॒क्षात् । ए॒व । वरु॑णम् । अ॒वेति॑ । य॒जते॑ ।

अ॒पो॒न॒प्त्री॒य॒मि॒त्य॒पः॑ – न॒प्त्री॒य॒म् । च॒रु॒म् () । पु॒नः॑ ।

ए॒त्ये॒त्या॑ – इ॒त्य॑ । नि॒रि॒ति॑ । व॒पे॒त् । अ॒प्सु॒यो॒नि॒रि॒त्य॒प्सु॑ – यो॒निः॑ ।

वै । अ॒श्वः॑ । स्वा॒म् । ए॒व । ए॒न॒म् । यो॒नि॒म् । ग॒म॒य॒ति॑ । सः॑ ।

ए॒न॒म् । शान्तः॑ । उ॒पे॒ति॑ । ति॒ष्ठ॒ते॑ । 47 (67)

(मु॒ञ्च॒ति॑ – च॒रु॒ – स॒प्त॒द॒श॒ च॑) (A12)

2.3.13.1

या॑ वा॒मि॒न्द्रा॑व॒रु॒णा य॒त॒व्या॑ त॒नू॒स्त॒ये॒म॒म् ह॒सो॑ मु॒ञ्च॒तं॑ या॑ वा॒मि॒न्द्रा॑
व॒रु॒णा स॒ह॒स्या॑ र॒क्ष॒स्या॑ ते॒ज॒स्या॑ त॒नू॒स्त॒ये॒ म॒म् ह॒सो॑ मु॒ञ्च॒तं॑ यो॑
वा॒मि॒न्द्रा॑ व॒रु॒णा व॒ग्नौ॑ स॒म॒स्तं॑ वा॑ मे॒ ते॒ना॑ व॒य॒जे॒यो वा॒मि॒न्द्रा॑ व॒रु॒णा
द्वि॒पा॒थ्सु॑ प॒शु॒षु च॒तु॒ष्पा॒थ्सु॑ गो॒ष्ठे गृ॒हेष्व॒फ॒स्वो॒ष॒धी॒षु व॒न॒स्प॒ति॒षु
स॒म॒स्तं॑ वा॑ मे॒ ते॒ना॑ व॒ य॒ज॒ इ॒न्द्रो॑ वा॒ ए॒त॒स्ये॑ – [] 48

2.3.13.1 - Padam

या॑ । वा॒म् । इ॒न्द्रा॑व॒रु॒णे॒ती॒न्द्रा॑ – व॒रु॒णा॑ । य॒त॒व्या॑ । त॒नूः॑ । त॒या॑ ।

इ॒म॒म् । अ॒ह॒सः॑ । मु॒ञ्च॒त॒म् । या॑ । वा॒म् ।

इ॒न्द्रा॑व॒रु॒णे॒ती॒न्द्रा॑ – व॒रु॒णा॑ । स॒ह॒स्या॑ । र॒क्ष॒स्या॑ । ते॒ज॒स्या॑ । त॒नूः॑ ।

तया॑ । इ॒मम् । अ॒ह॒सः । मु॒ञ्च॒तम् । यः । वा॒म् ।
 इ॒न्द्रा॒व॒रु॒णा॒वि॒तीन्द्रा॑ – व॒रु॒णौ । अ॒ग्नौ । स्रामः॑ । तम् ।
 वा॒म् । ए॒तेन॑ । अ॒वेति॑ । य॒जे । यः । वा॒म् ।
 इ॒न्द्रा॒व॒रु॒णो॒तीन्द्रा॑ – व॒रु॒णा । द्वि॒पा॒थि॒स्वति॑ द्वि॒पात् – सु॒ । प॒शु॒षु ।
 चतु॑ष्पा॒थि॒स्वति॑ चतु॑ष्पात् – सु॒ । गो॒ष्ठ इति॑ गो॒ – स्थे॑ । गृ॒हेषु॑ ।
 अ॒प्ति॒स्वत्य॑प् – सु॒ । ओ॒ष॒धीषु॑ । व॒न॒स्पति॑षु । स्रामः॑ । तम् । वा॒म् ।
 ए॒तेन॑ । अ॒वेति॑ । य॒जे । इ॒न्द्रः । वै । ए॒तस्य॑ । 48 (50)

2.3.13.2

–न्द्रि॒येणा॑प॒ क्राम॑ति॒ वरु॑ण॒ एनं॑ ँ॒ वरु॑णपा॒शेन॑ गृ॒ह्णाति॑ यः पा॒प्मना॑
 गृ॒हीतो॑ भ॒वति॑ यः पा॒प्मना॑ गृ॒हीतः॑ स्यात् तस्मा॑ ए॒तामै॑न्द्रा॒व॒रु॒णीं
 प॒यस्यां॑ निर्व॒पेदि॑न्द्र॒ एवा॑स्मिन्निन्द्रि॒यं द॑धाति॒ वरु॑ण॒ एनं॑
 ँ॒ वरु॑णपा॒शान्–मु॒ञ्चति॑ प॒यस्या॑ भ॒वति॑ प॒यो हि॒ वा
 ए॒तस्मा॑द॒प॒क्राम॑त्यथैष पा॒प्मना॑ गृ॒हीतो॑ यत् प॒यस्या॑ भ॒वति॑ प॒य
 ए॒वास्मिन्॑ तया॑ द॒धाति॑ प॒यस्या॑यां – [] 49

2.3.13.2 - Padam

इन्द्रियेण । अपेति । क्रामति । वरुणः । एनम् ।
वरुणपाशेनेति वरुण – पाशेन । गृह्णाति । यः । पाप्मना ।
गृहीतः । भवति । यः । पाप्मना । गृहीतः । स्यात् । तस्मै । एताम् ।
ऐन्द्रावरुणीमित्यैन्द्रा – वरुणीम् । पयस्याम् । निरिति । वपेत् ।
इन्द्रः । एव । अस्मिन् । इन्द्रियम् । दधाति । वरुणः । एनम् ।
वरुणपाशादिति वरुण – पाशात् । मुञ्चति । पयस्या ।
भवति । पयः । हि । वै । एतस्मात् । अपक्रामतीत्यप – क्रामति ।
अथ । एषः । पाप्मना । गृहीतः । यत् । पयस्या । भवति ।
पयः । एव । अस्मिन् । तया । दधाति । पयस्यायाम् । 49 (50)

2.3.13.3

पुरोडाशमव दधात्यात्मन्वन्तमेवैनं करोत्यथो आयतनवन्तमेव
चतुर्धा व्यूहति दिक्ष्वेव प्रतितिष्ठति पुनः समूहति दिग्भ्य एवास्मै
भेषजं करोति समूह्याव द्यति यथाऽऽविद्धं निष्कृन्तति तादृगेव तद्यो
वामिन्द्रावरुणावग्नौ सामस्तं वामेतेनाव यज इत्याह दुरिष्ट्या एवैनं

पा॒ति () यो॑ वा॒ मि॒न्द्रा वरु॑णा द्वि॒पा॒थ्सु प॒शुषु॑ स्ना॒मस्तं॑ वा॒ मे ते॒नाव॑
यज॑ इ॒त्या॒है॒ता॒वती॑र्वा आप॑ ओष॒धयो॑ वनस्प॒तयः॑ प्र॒जाः प॒शव॑
उपजी॒वनी॒यास्ता॑ ए॒वास्मै॑ वरु॒णपा॒शान्-मुञ्च॑ति । 50

2.3.13.3 - Padam

पु॒रो॒डा॒शम् । अ॒वेति॑ । द॒धाति॑ । आ॒त्मन्व॑न्त॒मित्या॑त्मन् - व॒न्तम् ।
ए॒व । ए॒नम् । क॒रोति॑ । अथो॑ इति॑ ।
आ॒य॒त॒न॒व॒न्त॒मित्या॑य॒त॒न - व॒न्तम् । ए॒व । च॒तु॒र्थेति॑ च॒तुः - धा॑ ।
वी॒ति । ऊ॒हति॑ । दि॒क्षु । ए॒व । प्र॒तीति॑ । ति॒ष्ठति॑ । पु॒नः । स॒मिति॑ ।
ऊ॒हति॑ । दि॒ग्भ्य॑ इति॑ दिक् - भ्यः । ए॒व । अ॒स्मै । भे॒षज॑म् ।
क॒रोति॑ । स॒मू॒ह्येति॑ सं - ऊ॒ह्य । अ॒वेति॑ । द्य॒ति । यथा॑ ।
आ॒वि॒द्ध॒मित्या॑ - वि॒द्धम् । नि॒ष्कृ॑न्त॒तीति॑ निः - कृ॑न्त॒ति । ता॒दृक् ।
ए॒व । तत् । यः । वा॒म् । इ॒न्द्रा॒वरु॑णा॒विती॑न्द्रा - वरु॒णौ । अ॒ग्नौ ।
स्ना॒मः । तम् । वा॒म् । ए॒तेन॑ । अ॒वेति॑ । य॒जे । इति॑ । आ॒ह । दु॒रि॒ष्ट्या॑
इति॑ दुः - इ॒ष्ट्याः । ए॒व । ए॒नम् । पा॒ति () । यः । वा॒म् ।

इन्द्रावरुणेतीन्द्रा – वरुणा । द्विपाथिस्विति द्विपात् – सु । पशुषु ।
 सामः । तम् । वाम् । एतेन । अवेति । यजे । इति । आह ।
 एतावतीः । वै । आपः । ओषधयः । वनस्पतयः । प्रजा इति
 प्र – जाः । पशवः । उपजीवनीया इत्युप – जीवनीयाः । ताः ।
 एव । अस्मै । वरुणपाशादिति वरुण – पाशात् । मुञ्चति । 50 (76)
 (एतस्य – पयस्यायां – पाति – षड्विंशतिश्च) (A13)

2.3.14.1

स प्रलव नि काव्ये न्द्रं वो विश्वतस्परी न्द्रं नरः ।
 त्वं नः सोम विश्वतो रक्षा राजन्नघायतः । न रिष्येत् त्वावतः सखाः ।
 या ते धामानि दिवि या पृथिव्यां या पर्वतेष्वोषधीष्वप्सु । तेभिर्नो
 विश्वैः सुमना अहेडन् राजन्थ-सोम प्रति हव्या गृभाय ।
 अग्नीषोमा सर्वेदसा सहूती वनतं गिरः । सं देवत्रा बभूवथुः ।

युव – [] 51

2.3.14.1 - Padam

सः । प्र॒ल॒व॒दि॒ति॒ प्र॒ल॒ – व॒त् । नी॒ति॒ । का॒व्या॑ । इ॒न्द्र॒म् । वः ।
वि॒श्व॒तः॑ । पे॒री॒ति॒ । इ॒न्द्र॒म् । नरः॑ । त्व॒म् । नः॑ । सो॒म॒ । वि॒श्व॒तः॑ ।
र॒क्ष॒ । रा॒ज॒न् । अ॒घा॒य॒त॒ इत्य॑घ – य॒तः॑ । न । रि॒ष्ये॒त् । त्वा॒व॒त॒ इति॑
त्व – व॒तः॑ । स॒खा । या । ते॒ । धा॒मा॒नि॒ । दि॒वि॒ । या । पृ॒थि॒व्या॒म् ।
या । प॒र्व॒तेषु॑ । ओष॑धीषु । अ॒प्सि॒त्य॒प् – सु॒ । ते॒भिः॑ । नः॑ । वि॒श्वैः॑ ।
सु॒म॒ना॒ इति॑ सु॒-म॒नाः॑ । अ॒हो॒ड॒न् । रा॒ज॒न् । सो॒म॒ । प्र॒ती॒ति॒ । ह॒व्या॑ ।
गृ॒भा॒य॒ । अ॒ग्नी॒षो॒मे॒त्य॒ग्नी॑ – सो॒मा॒ । स॒वे॒द॒से॒ति॒ स – वे॒द॒सा॒ ।
स॒हू॒ती॒ इति॑ स – हू॒ती॒ । व॒न॒त॒म् । गि॒रः॑ । स॒मि॒ति॒ । दे॒व॒त्रे॒ति॒
दे॒व – त्रा॑ । ब॒भू॒व॒थुः॑ । यु॒व॒म् । 51 (50)

2.3.14.2

–मे॒ता॒नि॒ दि॒वि॒ रो॒च॒ना॒न्य॒ग्नि॒श्च॑ सो॒म॒ स॒क्र॒तू॒ अ॒ध॒त्तं॑ ।
यु॒व॒ꣳ सि॒न्धूꣳ र॒भि॒श॒स्ते॒र॒व॒द्या॑-द॒ग्नी॒षो॒मा॒-व॒मु॒ञ्च॒तं॑ गृ॒भी॒ता॒न् ।
अ॒ग्नी॒षो॒मा॒वि॒म॒ꣳ सु॒ मे॑ शृ॒णु॒तं॑ वृ॒ष॒णा॒ ह॒वं॑ । प्र॒ति॒ सू॒क्ता॒नि॒ ह॒र्य॒तं॑ भ॒व॒तं॑
दा॒शु॒षे॒ म॒यः॑ । आ॒ऽन्यं॑ दि॒वो॒ मा॒त॒रि॒श्वा॑ ज॒भा॒रा॒ऽम॒थ्ना॒द॒न्यं॑ परि॑ श्ये॒नो॒

अ॒द्रेः॑ । अ॒ग्नी॑षो॒मा ब्र॒ह्म॑णा वावृ॒धानो॑रुं य॒ज्ञाय॑ चक्रथुरु लो॒कं ।

अ॒ग्नी॑षो॒मा ह॒विषः॑ प्र॒स्थित॑स्य वी॒तम् - [] 52

2.3.14.2 - Padam

ए॒तानि॑ । दि॒वि । रो॒च॒नानि॑ । अ॒ग्निः॑ । च । सो॒म । स॒क्र॒तू इति॑
स - क्र॒तू । अ॒ध॒त्त॒म् । यु॒व॒म् । सि॒न्धून् ।

अ॒भि॒श॒स्तेरि॒त्यभि॑ - श॒स्तेः॑ । अ॒व॒द्यात् ।

अ॒ग्नी॑षो॒मावि॒त्यग्नी॑ - सो॒मौ । अ॒मुञ्च॑तम् । गृ॒भी॒तान् ।

अ॒ग्नी॑षो॒मावि॒त्यग्नी॑ - सो॒मौ । इ॒म॒म् । स्वि॒ति । मे॒ । शृ॒णु॒तम् ।

वृ॒ष॒णा । ह॒व॒म् । प्र॒ती॒ति । सू॒क्ता॒नीति॑ सु - उ॒क्ता॒नि । ह॒र्य॑तम् ।

भ॒व॒त॒म् । दा॒शु॒षे॑ । म॒यः॑ । ए॒ति । अ॒न्य॒म् । दि॒वः॑ । मा॒तरि॑श्वा ।

ज॒भा॒र । अ॒म॒थ॒नात् । अ॒न्य॒म् । प॒री॒ति । श्ये॑नः । अ॒द्रेः॑ ।

अ॒ग्नी॑षो॒मे॒त्यग्नी॑ - सो॒मा । ब्र॒ह्म॑णा । वावृ॒धाना॑ । उ॒रु॒म् । य॒ज्ञाय॑ ।

च॒क्र॒थुः॑ । उ॒ । लो॒क॒म् । अ॒ग्नी॑षो॒मे॒त्यग्नी॑ - सो॒मा । ह॒विषः॑ ।

प्र॒स्थि॒त॒स्येति॑ प्र - स्थि॒त॒स्य॑ । वी॒त॒म् । 52 (50)

2.3.14.3

हर्य॑तं वृ॒षणा जु॒षेथां॑ । सु॒शर्मा॑णा स्वव॒सा हि भू॒तम॑था ध॒त्तं
यज॑मानाय शं योः । आप्याय॑स्व सं ते ॥
गणा॑नां त्वा गण॑पति॒ꣳ हवाम॑हे क॒विं क॒वीना-मु॑पमश्रवस्तमं ।
ज्येष्ठ॑राजं ब्रह्म॑णां ब्रह्म॑णस्पत आ नः शृ॒ण्वन्नू॑तिभिः सीद सा॒दनं ।
स इज्ज॑नेन स वि॒शा स जन्म॑ना स पु॒त्रैर्वाजं॑ भरते ध॒ना नृ॑भिः ।
दे॒वानां यः पि॒तर॑माविवा॒सति - [] 53

2.3.14.3 - Padam

हर्य॑तम् । वृ॒षणा । जु॒षेथां॑ । सु॒शर्मा॑णेति सु - शर्मा॑णा ।
स्वव॒सेति॑ सु - अव॒सा । हि । भू॒तम् । अथ । ध॒त्तम् । यज॑मानाय ।
शम् । योः । एति॑ । प्याय॑स्व । समि॑ति । ते । गणा॑नाम् । त्वा ।
गण॑पतिमि॑ति गण - पति॑म् । हवाम॑हे । क॒विम् । क॒वीनाम् ।
उप॑मश्रवस्तममित्युपमश्रवः-तमम् । ज्येष्ठ॑राजमि॑ति ज्येष्ठ-राजम् ।
ब्रह्म॑णाम् । ब्रह्म॑णः । पते॑ । एति॑ । नः । शृ॒ण्वन् ।
ऊ॒तिभि॑रित्यूति - भिः । सीद॑ । सा॒दनम् । सः । इत् । जने॑न । सः ।

वि॒शा । सः । जन्म॑ना । सः । पु॒त्रैः । वा॒जम् । भ॒रते॑ । ध॒ना ।

नृ॒भिरि॑ति नृ – भिः । दे॒वाना॑म् । यः । पि॒तर॑म् ।

आ॒वि॒वा॒स॒तीत्या॑ – वि॒वा॒स॒ति । 53 (50)

2.3.14.4

श्र॒द्धाम॑ना ह॒विषा॑ ब्र॒ह्मण॑स्पतिं । स सु॒ष्टुभा॑ स ऋ॒क्वता॑ ग॒णेन॑ व॒लम् ।

रु॒रोज॑ फ॒लिग॑म् रवे॒ण । बृ॒हस्प॑तिरु॒स्त्रिया॑ ह॒व्यसू॑दः क॒निक्र॑दद्-

वा॒व॒श॒तीरु॑दाजत् । म॒रुतो॑ यद्ध वो दि॒वो या वः॑ शर्म ।

अ॒र्यमा॑ ऽऽयाति वृष॒भस्तु॑विष्मान् दा॒ता व॑सूनां पु॒रुहू॑तो अ॒र्हन् ।

स॒हस्रा॑क्षो गो॒त्रभि॑द्-वज्र॒बाहु॑र॒स्मासु॑ दे॒वो द्र॑विणं दधातु ।

ये ते॑ ऽर्य॒मन् ब॒हवो॑ दे॒वया॑नाः प॒न्थानो॑ – [] 54

2.3.14.4 - Padam

श्र॒द्धाम॑ना इति श्र॒द्धा – म॒नाः । ह॒विषा॑ । ब्र॒ह्मणः॑ । प॒तिम् । सः ।

सु॒ष्टुभे॑ति सु – स्तु॒भा । सः । ऋ॒क्वता॑ । ग॒णेन॑ । व॒लम् । रु॒रोज॑ ।

फ॒लिग॑म् । रवे॒ण । बृ॒हस्प॑तिः । उ॒स्त्रियाः॑ । ह॒व्यसू॑द इति

ह॒व्य – सू॑दः । क॒निक्र॑दत् । वा॒व॒श॒तीः । उ॒दि॒ति । आ॒ज॒त् । म॒रुतः॑ ।

पद पाठे (वाक्य सहित) – द्वितीयकाण्डे – तृतीयः प्रश्नः

यत् । ह । वः । दिवः । या । वः । शर्म । अर्यमा । एति । याति ।
वृषभः । तुविष्मान् । दाता । वसूनाम् । पुरुहूत इति पुरु – हूतः ।
अर्हन् । सहस्राक्ष इति सहस्र – अक्षः । गोत्रभिदिति गोत्र-भित् ।
वज्रबाहुरिति वज्र – बाहुः । अस्मासु । देवः । द्रविणम् । दधातु ।
ये । ते । अर्यमन् । बहवः । देवयाना इति देव – यानाः ।

पन्थानः । 54 (50)

2.3.14.5

राजन् दिव आचरन्ति । तेभिर्नो देव महि शर्म यच्छ शं न एधि
द्विपदे शं चतुष्पदे । बुध्नादग्र-मङ्गिरोभि-गृणानो वि पर्वतस्य
दृ॒हि॒तान्यै॒रत् । रुजद्रोधा॑सि॒कृ॒त्रि॒मा॒ण्येषा॑सोमस्यतामदइन्द्रश्चकार
बुध्नादग्रेण वि मिमाय मानैर्वज्रेण खान्यतृणन्नदीनां ।
वृथा ऽसृजत् पथिभिर्दीर्घयाथैः सोमस्य ता मद इन्द्रश्चकार । 55

2.3.14.5 - Padam

राजन् । दिवः । आचरन्तीत्या – चरन्ति । तेभिः । नः । देव ।
महि । शर्म । यच्छ । शम् । नः । एधि । द्विपद इति द्वि – पदे ।

शम् । चतुष्पद इति चतुः – पदे । बुध्नात् । अग्रम् ।
 अङ्गिरोभिरित्यङ्गिरः-भिः । गृणानः । वीति । पर्वतस्य । दृष्टितानि ।
 ऐरत् । रुजत् । रोधासि । कृत्रिमाणि । एषाम् । सोमस्य । ता ।
 मदे । इन्द्रः । चकार । बुध्नात् । अग्रैण । वीति । मिमाय । मानैः ।
 वज्रेण । खानि । अतृणत् । नदीनाम् । वृथा । असृजत् ।
 पथिभिरिति पथि – भिः । दीर्घयाथैरिति दीर्घ – याथैः । सोमस्य ।
 ता । मदे । इन्द्रः । चकार । 55 (50)

2.3.14.6

प्र यो जज्ञे विद्वाँ अस्य बन्धुं विश्वानि देवो जनिमा विवक्ति ।
 ब्रह्म ब्रह्मण उज्जभार मध्यान्नीचादुच्चा स्वधयाऽभि प्रतस्थौ ।
 महान् मही अस्तभायद्वि जातो द्याँ सद्य पार्थिवं च रजः ।
 स बुध्नादाष्ट जनुषाऽभ्यग्रं बृहस्पति देवतायस्य सम्राट् ।
 बुध्नाद्यो अग्रमभ्यर्त्योजसा बृहस्पतिमा विवासन्ति देवाः () ।
 भिनद्वलं वि पुरो दर्दरीति कनिक्रदथ सुवरपो जिगाय । 56

2.3.14.6 - Padam

प्रेति॑ । यः॑ । ज॒ज्ञे॑ । वि॒द्वान् । अ॒स्य॑ । ब॒न्धुम्॑ । वि॒श्वानि॑ । दे॒वः॑ ।
ज॒निमा॑ । वि॒वक्ति॑ । ब्र॒ह्म॑ । ब्र॒ह्मणः॑ । उ॒दिति॑ । ज॒भार॑ । म॒ध्यात्॑ ।
नी॒चा । उ॒च्चा॑ । स्व॒धयेति॑ स्व – धया॑ । अ॒भि । प्रेति॑ । त॒स्थौ ।
म॒हान् । म॒ही इति॑ । अ॒स्तभा॑यत् । वी॒ति॑ । जा॒तः । द्याम् । स॒द्य॑ ।
पा॒र्त्थि॑वम् । च॒ । रजः॑ । सः॑ । बु॒ध्नात् । आ॒ष्ट । ज॒नुषा॑ । अ॒भीति॑ ।
अ॒ग्रम् । बृ॒हस्प॑तिः । दे॒वता॑ । य॒स्य॑ । स॒म्राडि॑ति सं-राट् । बु॒ध्नात् ।
यः॑ । अ॒ग्रम् । अ॒भ्यर्ती॑त्यभि-अ॒र्ति॑ । ओ॒जसा॑ । बृ॒हस्प॑तिम् । ए॒ति॑ ।
वि॒वा॒स॒न्ति॑ । दे॒वाः () । भि॒नत् । व॒लम् । वी॒ति॑ । पु॒रः । द॒र्द॒री॒ति॑ ।
क॒निक्र॑दत् । सु॒वः॑ । अ॒पः॑ । जि॒गाय॑ । 56 (59)

(यु॒वं – वी॒त॒मा – वि॒वा॒स॒ति॑ – प॒न्था॒नो – दी॒र्घ॒याथैः॑ सोम॑स्य
ता म॒द इ॒न्द्रश्च॑कार – दे॒वा – न॒व च॑) (A14)

पद पाठे (वाक्य सहित) – द्वितीयकाण्डे – तृतीयः प्रश्नः

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 14 Anuvaakams :-

(आ॒दि॒त्ये॒भ्यो॑ – दे॒वा वै॑ मृ॒त्यो – दे॒वा वै॑ - स॒त्र॒म – र्य॒म्णे –
प्र॒जा॒प॒ते॒स्त्र॒य॒स्त्रि॒ंश॒त् – प्र॒जा॒प॒ति॑ दे॒वे॒भ्यो॑ऽन्नाद्यं॑ –
दे॒वा॒सु॒रा॒स्तान्॑ – र॒ज॒नो – ध्रु॒वो॑ऽसि॒ – य॒न्न॒व – म॒ग्निं॑ वै –
प्र॒जा॒प॒ति॑ र्व॒रु॒णाय॑ – या॒ वा॒मि॒न्द्रा॑ वरु॒णा – स॒ प्र॒त्न॒व – च्च॒तु॒र्द॒श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(आ॒दि॒त्ये॒भ्य – स्त्व॒ष्टु – र॒स्मै॒ दान॑का॒मा – ए॒वा॒व रु॒न्धे – ऽग्निं॑ वै
– स॒ प्र॒त्न॒व॒थ् – षट्प॑ञ्चा॒श॒त्)

First and Last Padam of Third Prasnam of Kandam 2:-

(आ॒दि॒त्ये॒भ्यः॑ – सु॒व॒र॒पो॑ जिगा॒य)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां द्वितीयकाण्डे

पद पाठे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

पद पाठे (वाक्य सहित) – द्वितीयकाण्डे – तृतीयः प्रश्नः

Details of Panchati and Padam for Kandam 2 – Prasanam 3 – TS 2.3

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	5	268
Anuvakam 2	9	441
Anuvakam 3	5	243
Anuvakam 4	4	204
Anuvakam 5	3	163
Anuvakam 6	2	126
Anuvakam 7	4	188
Anuvakam 8	2	128
Anuvakam 9	3	155
Anuvakam 10	3	175
Anuvakam 11	5	272
Anuvakam 12	2	117
Anuvakam 13	3	176
Anuvakam 14	6	309
Total →	56	2965

Notes:

- Please refer to the book “TS Kandam 1” and “TS 1.1 pada paadam with Vaakyam” for notes and conventions used in this Compilation.
- Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in.